

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ ΚΟΡΙΝΘΟΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ
ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ
(Κόρινθος, 23-25 Σεπτεμβρίου 2007)

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΕΠΟΙΗΤΕΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
(Έπικεφαλής: Στυλιανός Γ. Παπαδόπουλος)

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Κωνσταντίνος Ί. Μπελέζος

ΣΥΝΕΡΓΙΑ
Σωτηρίου Σ. Δεσπότη και Χρήστου Κ. Καρακόλη

ΑΘΗΝΑ 2009

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ
ΚΑΙ ΚΟΡΙΝΘΟΣ

SAINT PAUL
AND CORINTH

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ ΚΟΡΙΝΘΟΣ

1950 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ
ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ

*ΕΡΜΗΝΕΙΑ - ΘΕΟΛΟΓΙΑ - ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ
ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΕΠΟΧΗ*

ΠΡΑΚΤΙΚΑ
ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ
(Κόρινθος, 23-25 Σεπτεμβρίου 2007)

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΕΠΟΠΤΕΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
(Έπικεφαλής: Στυλιανός Γ. Παπαδόπουλος)

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Κωνσταντίνος Ί. Μπελέζος

ΣΥΝΕΡΓΙΑΙ
Σωτηρίου Σ. Δεσπότη καί Χρήστου Κ. Καρακόλη

ΧΟΡΗΓΟΙ
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ

ΑΘΗΝΑ 2009

SAINT PAUL AND CORINTH

1950 YEARS SINCE THE WRITING
OF THE EPISTLES TO THE CORINTHIANS

*EXEGESIS – THEOLOGY – HISTORY OF INTERPRETATION
PHILOLOGY – PHILOSOPHY – ST PAUL'S TIME*

INTERNATIONAL SCHOLARLY CONFERENCE PROCEEDINGS
(Corinth, 23-25 September 2007)

VOLUME I

EDITED BY
Constantine J. Belezos

IN COLLABORATION WITH
Sotirios Despotis and Christos Karakolis

ON BEHALF OF THE SCIENTIFIC
ORGANIZING COMMITTEE
(Chair: Stylianos G. Papadopoulos)

SPONSORED BY THE PREFECTURE
AND THE MUNICIPALITY OF CORINTH

ATHENS 2009

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΟΡΘΩΣΗ: Αγγελική Μόσχου
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Γιώργος Παζάλος
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ελένη Σταυροπούλου
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Άγγελος Ελεύθερος & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Κωνσταντίνα Παναγιώτου & ΣΙΑ Ο.Ε.

© ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2009

Πρώτη έκδοση: Δεκέμβριος 2009
ISBN 978-960-453-659-7

Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε..
Έδρα: Τατοΐου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομιχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

Ο ΠΑΥΛΕΙΟΣ ΥΜΝΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ – SAINT PAUL'S HYMN OF LOVE

Ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ μείζονα.
Καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι.

Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων,
ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω,
γέγονα χαλκὸς ἢ ἡχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον.
καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν,
κἂν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν ὥστε ὄρη μεθιστάναι,
ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω,
οὐθέν εἰμι.
κἂν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου,
καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυχῆσωμαι,
ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω,
οὐδὲν ὠφελοῦμαι.
Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ,
χρηστεύεται ἡ ἀγάπη,
οὐ ζηλοῖ, οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται,
οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται,
οὐ λογίζεται τὸ κακόν,
οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ·
πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει,
πάντα ὑπομένει.
Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε πίπτει.
εἴτε δὲ προφητεῖαι, καταργηθήσονται·
εἴτε γλώσσαι, παύσονται·
εἴτε γνῶσις, καταργηθήσεται.
ἐκ μέρους γὰρ γινώσκομεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν·
ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον,
τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται.
ὅτε ἤμην νήπιος,
ἐλάλουν ὡς νήπιος, ἐφρόνουν ὡς νήπιος, ἐλογιζόμην ὡς νήπιος·
ὅτε γέγονα ἀνὴρ,
κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου.
βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι,
τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον·
ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους,
τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην.
νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα·
μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.

(Α' Κορ. 12,31-13,13)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἐπιτέλους, ἦρθε ἡ ὥρα, ἡ Κόρινθος νὰ ἐκπληρώσει μεγάλο χρέος. Χρέος πνευματικὸ πρὸς τὸν Ἀπόστολο τῶν Ἐθνῶν, Παῦλο. Τὸν Ἀπόστολο ποὺ τῆς ἄνοιξε τὸν ὀρίζοντα τῆς θείας Ἀποκαλύψεως καὶ ποὺ μὲ τὴν παρουσία του τῆς ἔδωσε τόση αἴγλη, ὥστε ἡ Κόρινθος πλέον νὰ εἶναι γνωστὴ σὲ ὅλο τὸν κόσμο κυρίως ἀπὸ τὸ ἐδῶ ἔργο τοῦ Παύλου καὶ τὶς πολὺπλευρες καὶ θεόπνευστες Ἐπιστολές του πρὸς τοὺς Κορινθίους.

Ἀπὸ τὶς 23 ἕως τὶς 25 Σεπτεμβρίου τοῦ 2007 πραγματοποιήθηκε στὴν Κόρινθο πολυσήμαντο θεολογικὸ γεγονός, τὸ ὁποῖο οἱ Ἕλληνες καὶ μάλιστα οἱ Κορινθιοὶ ἐπιθυμοῦσαν ἤδη ἀπὸ πολλὲς δεκαετίες. Πρόκειται γιὰ τὸ Διεθνὲς Ἐπιστημονικὸ Συνέδριο μὲ θέμα «Ἀπόστολος Παῦλος καὶ Κόρινθος: 1950 χρόνια ἀπὸ τὴν συγγραφὴ τῶν Ἐπιστολῶν πρὸς Κορινθίους». Ἀνταποκρίθηκαν στὴν πρόσκληση ἐπιφανεῖς μελετητὲς τοῦ Παύλου ἀπ' ὅλο τὸν κόσμο καὶ ἀκούσθηκαν σὲ τρεῖς παράλληλες αἴθουσες ἐνενήντα ἕξι σπουδαῖες ἐπιστημονικὲς Εἰσηγήσεις, μισὲς στὴν ἑλληνικὴ καὶ μισὲς στὴν ἀγγλική, τὴν γερμανικὴ καὶ τὴν γαλλικὴ.

Ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ τῆς Κόρινθου, ἡ ὁποία κι ἐπωμίσθηκε τὸ οἰκονομικὸ βάρος τῆς φιλοξενίας, μ' ἐπικεφαλῆς τὸν ἐνθουσιώδη Δήμαρχο κ. Ἀλέξανδρο Πνευματικὸ καὶ τὸν δραστήριο Ἀντιδήμαρχο κ. Γεώργιο Φαρμάκη, ἔπραξε ὅ,τι ἦταν δυνατὸ γιὰ νὰ νιώσουν εὐχάριστα οἱ ἑκατὸ καὶ πλέον σύνεδροι. Καὶ ὄντως ἔζησαν στὴν Κόρινθο ὄχι μόνον ὑψηλὲς ἐπιστημονικὲς-θεολογικὲς συγκινήσεις, ἀλλὰ καὶ θερμὲς ἐκδηλώσεις, ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ τόπου καὶ τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως, ποὺ γέμιζαν καθημερινὰ τὸ μεγάλο ἀμφιθέατρο τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου Κόρινθου καὶ τὶς μικρότερες αἴθουσες.

Με πολλή θέρμη περιέβαλε τὸ Συνέδριο καὶ ἡ Νομαρχία Κορινθίας, μ' ἐπικεφαλῆς τὸν Νομάρχη κ. Νικόλαο Ταγαρά, πὸν ὄχι μόνον ἀνέλαβε μέρος τοῦ κόστους τῆς φιλοξενίας, ἀλλὰ καὶ συγκινημένος ἀπὸ τοὺς συνέδρους καὶ τὴν συμμετοχὴ τῶν κατοίκων, ὑποσχέθηκε δημόσια τὴν ἔκδοση τῶν Πρακτικῶν τοῦ Συνεδρίου, αὐτὰ πὸν κρατᾶτε τῶρα στὰ χέρια σας. Γιὰ τὴν ἔκδοση αὐτὴ συνέβαλε καὶ πάλι ὁ Δῆμος, μὲ τὴν μέριμνα τοῦ Ἀντιδημάρχου κ. Ἰ. Ἀνδρέου.

Μετὰ τὴν συμβολὴ τῶν πολιτικῶν ἀρχόντων, ἐπιθυμῶ νὰ ἀναφερθῶ στὸν ἱερὸ ζήλο τοῦ νέου τότε Μητροπολίτου Κορίνθου, τοῦ Σεβασμιωτάτου Διονυσίου. Ὅλες οἱ ὀργανωτικὲς φάσεις τοῦ Συνεδρίου εἶχανε πραγματοποιηθεῖ πολὺ πρὶν ἀπὸ τὴν ἐκλογή καὶ τὴν ἐνθρόνισή του στὴν Μητρόπολη Κορίνθου. Παραταῦτα ἀγκάλιασε τὴν ὄλη προσπάθεια καὶ μᾶς ἐνίσχυσε (τὴν Ἐπιστημονικὴ Ὀργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ) καὶ μᾶς ἐνθάρρυνε, θεωρώντας τὸ Συνέδριο ὡς κάτι δικό του, αἴσθησι πὸν ἔφθανε καὶ στοὺς Εἰσηγητές.

Εὐχαριστίες ὀφείλονται, τέλος, πρὸς τὸ Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, πὸν παραχώρησε τὸ ἀμφιθέατρο καὶ τὶς αἴθουσές του γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ Συνεδρίου, καθὼς καὶ πρὸς τὸ συνεργεῖο τοῦ μεταφραστικοῦ γραφείου Ν. Πρατσίνη – Κ. Ζησίμου, πὸν ἀνέλαβε τὴν αὐτόματη διερμηνεία ὄλων τῶν Εἰσηγήσεων.

Ἡ ἐπώαση τοῦ παρόντος Συνεδρίου ἄρχισε ἀπὸ τὸ 2003-2004, ὅταν μὲ τὸν Δῆμο Κορινθίων ἐτοιμάζαμε τὸ μεγάλο Συνέδριο γιὰ τὸν ἅγιο Μακάριο Κορίνθου τὸν Νοταρά († 1805), πὸν πραγματοποιεῖτο τὸ 2005. Ἀπὸ τότε ὁ Δήμαρχος Κορινθίων κ. Θωμᾶς Θωμαΐδης μού ζητοῦσε νὰ ἀναλάβω τὴν ὀργάνωση μεγάλου Διεθνούς Συνεδρίου γιὰ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο, τὸν πολιοῦχο Κορίνθου. Τοῦ τὸ ὑποσχέθηκα, μὲ τὸν ὄρο ὅτι θὰ συνεργασθοῦν ὡς Ἐπιστημονικὴ Ὀργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ ὄλοι οἱ διδάσκοντες Καινὴ Διαθήκη στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Κάλεσα, λοιπόν, τοὺς συναδέλφους σὲ συνάντησι καὶ μὲ τὴν συγκινητικὴ προθυμία ὄλων συγκροτήθηκε ἡ Ἐπιτροπὴ: Στυλιανὸς Παπαδόπουλος (ὡς Κορίνθιος), Χρῆστος Καρακόλης, Κωνσταντῖνος Μπελέζος, Σωτήριος Δεσπότης, Θωμᾶς Ἰωαννίδης καὶ

Σταμάτιος Χατζησταματίου. Άμέσως ό Δήμαρχος μάς έστειλε έγγραφο, ζητώντας και αναθέτοντάς μας τήν όργάνωση του Συνεδρίου.

Λίγους μήνες άργότερα οί Δημοτικές έκλογές έφεραν επικεφαλής του Δήμου νέο Δήμαρχο, τόν κ. Αλέξανδρο Πνευματικό, πού μάλιστα δέν είχε ιδέα για τίς σχετικές κινήσεις του προκατόχου του. Όμως, εκείνος με λίγες λέξεις ενημερώθηκε από τόν κ. Θωμαΐδη και σέ δύο συναντήσεις μας άκουσε αναλυτικά τούς λόγους και τήν σημασία ένός τέτοιου Συνεδρίου. Έκτοτε ό νέος Δήμαρχος έγινε ένθουσιώδης υποστηρικτής του Συνεδρίου και τόν ένθουσιασμό του μετέδωσε στην έναρξη και τήν λήξη των έργασιών του Συνεδρίου, ένώπιον πυκνού και ποικιλότατου άκροατηρίου. Γι' αυτό και, φαινόμενο σπάνιο, ένέκρινε στο Δημοτικό Συμβούλιο τó μεγάλο για τότε ποσό των 60.000 ευρώ, με τó όποιο άντιμετωπίσθηκαν τά έξοδα φιλοξενίας των Εισηγητών (οί όποιοι, σημειωθήτω, ταξίδεψαν με δικά τους έξοδα από Άμερική, Εύρώπη, Αύστραλία, Ασία και Άφρική), τά λειτουργικά έξοδα και ή άμοιβή τής ομάδας των μεταφραστών. Όλη μάλιστα τήν οικονομική διαχείριση ανέλαβε ό υπεύθυνος του ειδικού γραφείου του Δήμου κ. Ίωάννης Άλεξόπουλος, στον όποιο όφείλουμε πολλά ως Έπιστημονική Έπιτροπή, όπως πολλά όφείλουμε στην έκλεκτή δίδα Έφη Δελλή, πού είχε όλο τó βάρος τής επιτόπιας γραμματείας, και στις δεσποινίδες Παναγιώτα Μπούμπα και Βασιλική Άλεξοπούλου.

Τόν συντονισμό των έργασιών προετοιμασίας των χώρων Συνεδριών, καλλωπισμού και άφισών, άκόμα και άεροπανώ (τó ύλικό, όπως και τó πρόγραμμα στο εργαστήριο «Καταγράμμα» των άδελφών Τερζή), ανέλαβε για λογαριασμό του Δήμου ό τότε Άντιδήμαρχος Πολιτισμού κ. Γεώργιος Φαρμάκης (βοηθούμενος από τήν κ. Ίωάννα Κουλούρη-Κορνάρου), πού για τουλάχιστον δώδεκα ώρες ήμερησίως ένικνεϊτο μεταξύ Δήμου και Δημοτικού Θεάτρου, για νά καθοδηγεί και νά επιβλέπει τά συνεργεία πού ενπρέπιζαν τούς χώρους.

Παράλληλα, συμπάρασταση είχαμε από μεγάλο αριθμό τοπικών παραόντων, όπως από τόν τότε Άντινομάρχη Πολιτισμού κ. Άπόστολο Παπαφωτίου και από μέλη του Τοπικού Παραρτήματος τής Πανελληνίου Ένώσεως Θεολόγων, ιδιαίτερα από τόν κ. Θεόδωρο Άνθίμου, πού

γιά μήνες αγωνιζότανε μαζί μας, και τὸν κ. Ἐμμανουήλ Παπαχριστοδούλου.

Ἅλα τὰ μέλη τῆς Ἐπιστημονικῆς Συντονιστικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ὁ σύρων τις γραμμὲς αὐτὲς ὡς ἐπικεφαλῆς τῆς Ἐπιτροπῆς νιώθουμε εὐγνωμοσύνη πρὸς ὅλους ὅσοι καθ' οἰονδήποτε τρόπο βοήθησαν στὴν πραγματοποίηση τοῦ Συνεδρίου. Οἱ εὐχαριστίες μας εἶναι ἐκ βαθέων.

Προσωπικὰ ὅμως, ὡς ἐπικεφαλῆς τῆς Ἐπιτροπῆς (κάτι ποὺ ὀφείλεται στὴν κορινθιακὴ μου καταγωγή καὶ στὰ πολὺ περισσότερα χρόνια μου), αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη καὶ τὴν ὥρα αὐτὴ νὰ ἐκφράσω ὄχι ἀπλὰ εὐχαριστίες πρὸς τοὺς νεώτερους συναδέλφους μου τῆς Ἐπιτροπῆς, ἀλλὰ κυριολεκτικὰ τὴν συγκίνησή μου, διότι μὲ τόσο ζῆλο, χωρὶς νὰ φεισθοῦν κόπων, ἔφεραν σὲ πέρας ἓνα Διεθνὲς Συνέδριο, ποὺ στὸ εἶδος του ὑπῆρξε τὸ μεγαλύτερο, ἐλπίζω δὲ καὶ τὸ καρποφορότερο.

Ἡ εὐρύτητα τῶν θεματικῶν τοῦ Συνεδρίου ὑπῆρξε μεγάλη. Βιβλικοὶ θεολόγοι καὶ εἰδικοὶ στὸν Ἀπόστολο τῶν Ἐθνῶν ἀνέλυσαν κρίσιμες πλευρὲς τοῦ παύλειου λόγου. Φιλόλογοι τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀσχολήθηκαν μὲ γραμματολογικὰ ζητήματα. Ἱστορικοὶ ἐξήτασαν προβλήματα τῆς ἐποχῆς τοῦ Παύλου, προβλήματα τῆς σχέσεώς του μὲ τὶς θρησκείες τῶν χρόνων του. Ἄλλοι εἰσηγητὲς ἀναζήτησαν τυχὸν ἐπιδράσεις ἀπὸ τὸν φιλοσοφικὸ χῶρο καὶ ἄλλοι μίλησαν γιὰ τὸ ποια κοινωνικοπολιτικὰ ζητήματα ἀντιμετώπισε ὁ Παῦλος καὶ πῶς. Καὶ ὅλ' αὐτὰ, χρησιμοποιώντας οἱ εἰσηγητὲς τὶς τρέχουσες ἐπιστημονικὲς γενικὰ καὶ τὶς ἐρμηνευτικὲς εἰδικὰ μεθόδους.

Πιὰ νὰ γίνει ἀντιληπτὸ τὸ εὖρος τῶν ἐπιστημονικῶν σχολῶν καὶ τάσεων, ποὺ ἀντιπροσωπεύθηκαν στὸ Συνέδριο, ἀναφέρουμε μόνο τὶς χῶρες προελεύσεως τῶν Εἰσηγητῶν ἀλφαβητικὰ: Αὐστραλία, Αὐστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Γαλλία, Γερμανία, Ἑλβετία, Ἑλλάδα, Ἡνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ, Ἰσραήλ, Ἰταλία, Λίβανος, Νορβηγία, Ὁλλανδία, Οὐγγαρία, Ρουμανία, Ρωσία, Σουηδία, Τσεχία καὶ Φινλανδία. Πρωτοτυπία, μάλιστα, τοῦ Συνεδρίου ὑπῆρξε καὶ ἡ σοβαρὴ ἐνασχόληση μὲ τὴν Ἱστορία τῆς ἐρμηνείας τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου, μὲ τὸ νὰ παρουσιασθεῖ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο Πατέρες ἢ ἐκκλησιαστικοὶ

συγγραφείς έρμήνευσαν τόν Παῦλο ἀπό τόν Γ΄ ἕως τόν ΙΗ΄ αἰώνα.

Τὰ «Πρακτικά»

Ἡ συγκέντρωση, τέλος, τῶν Εἰσηγήσεων ὑπῆρξε ἔργο επίπονο, τὸ ὁποῖο ἀνέλαβαν τὰ μέλη τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπιτροπῆς, Σωτήριος Δεσπότης, Κωνσταντῖνος Μπελέζος καὶ Χρῆστος Καρακόλης. Ὁ δεύτερος, μάλιστα, ἐργάσθηκε πολλές ἐπιπλέον ἐβδομάδες γιὰ νὰ προσδώσει συμβατότητα στὴν ἠλεκτρονικὴ μορφή μὲ τὴν ὁποία εἶχαν ἀποσταλεῖ οἱ Εἰσηγήσεις (σὲ συνεργασία καὶ μὲ τὸν τελευταῖο). Ὁ ἴδιος, παράλληλα μὲ τὴ γενικότερη ἐκδοτικὴ καὶ τυποτεχνικὴ ἐπιμέλεια, ἀνέλαβε ἐπίσης νὰ διορθώσει στὰ τυπογραφικὰ δοκίμια πλῆθος σφαλμάτων, πὸ ἀφήνουν στὰ κείμενα οἱ Η/Υ. Οἱ εὐχαριστίες μας εἶναι πάνυ θερμές.

Τὴν καθαυτὸ τυπογραφικὴ ἐργασία καὶ ἐμφάνιση ἀνέλαβαν κι ἔφεραν σὲ πέρας οἱ «Ἐκδόσεις Ψυχογιός», τὸν ἐμψυχωτὴ τῶν ὁποίων κ. Ἀθανάσιο Ψυχογιό θερμὰ εὐχαριστοῦμε.

Στυλιανὸς Γ. Παπαδόπουλος
Ἐπικεφαλῆς τῆς Ἐπιστημονικῆς Ὁργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς
Ὁμότιμος Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

PROLOGUE

The time came, finally, for Corinth to fulfill its great debt. A spiritual debt to Paul, the Apostle to All Nations; the Apostle that opened up the horizon of the Divine Revelation for the city and also endowed the city with so much prestige with his presence that Corinth is today known everywhere in the world mainly through Paul's work and his extremely significant epistles to the Corinthians.

A very important theological event took place in Corinth from September 23 to September 25, 2007, an event greatly desired by all Greeks, and mainly by the Corinthians, for many decades: the International Scientific Conference on «Saint Paul and Corinth: 1950 years since the writing of the Epistles to the Corinthians». Many distinguished scholars of Paul's work from all over the world accepted the invitation and ninety six great scientific presentations, half of them in Greek and half in English, German and French, were heard in three halls.

Corinth's municipal authorities, who bore the financial burden of hosting the event, with the full-of-enthusiasm Mayor, Mr. Alexandros Pnevmatikos, and the energetic Vice-Mayor, Mr. Georgios Farmakis, exerted every possible effort so that the more than one hundred participants could enjoy their stay. And, indeed, the participants not only became witnesses to high scientific-theological ideas and presentations but also enjoyed the warm manifestations expressed by Corinth's authorities and inhabitants that filled the big amphitheater of the Municipal Theater of Corinth and the smaller halls on a daily basis.

The Conference was also warmly embraced by the Prefecture of Corinth, with the Prefect, Mr. Nikolaos Tagaras, who not only bore part of the hosting cost but also, moved by the participants and the

participation of the people, publicly promised the publication of the Conference Minutes; this is the publication that you are now holding in your hands, which was realized also with the Municipality's contribution and the special cure of the Vice-Mayor Mr. Ioannis Andreou.

After mentioning the politicians' contribution, I wish here to make a reference to the divine fervency of the new –then– Metropolitan of Corinth, His Reverence Dionysios. All the organization stages of the Conference had been concluded prior to his election and enthronement to the Metropolis of Corinth. Nevertheless, he embraced our efforts and supported (the Scientific Organizing Committee) and encouraged us considering the Conference as something that was part of his scope of work, a feeling that was also conveyed to the speakers. The same care and attention was displayed by the General Chancellor of the Archbishopric, Archimandrite Agapios Dritsas.

Special thanks are also due to the University of Peloponnese that provided the amphitheater and the halls for the Conference as well as to the interpreters' team of N. Pratsinis – K. Zissimou firm that assumed the arduous interpretation of all the presentations.

The thoughts about this Conference were already in place in 2003-2004, when we were preparing the Conference on Saint Makarios Notaras of Corinth († 1805), with the cooperation of the Municipality of Corinth, that finally took place in 2005. It was at that time that the then Mayor of Corinth, Mr. Thomas Thomaides asked me to undertake the organisation of a big International Conference for Apostle Paul, the patron Saint of Corinth. I gave my word provided that all the professors teaching the New Testament at the Theological School of Athens University would participate. I asked, then, my colleagues to meet and the Organizing Committee was formed with the moving eagerness displayed by all: Stylianos Papadopoulos (Corinthian), Christos Karakolis, Constantine Belezos, Sotirios Despotis, Thomas Ioannides and Stamatios Chatzistamatiou. Following that, the Mayor sent us a document asking us officially to undertake the organization of the Conference.

A few months later, the elections resulted in a new head for the Municipality, a new Mayor, Mr. Alexandros Pnevmatikos, who knew nothing about his predecessor's plans. He was very briefly informed by Mr. Thomaidēs and listened to the reasons and the importance for such a Conference in our two meetings that followed. Since then, the new Mayor became a fervent supporter of the Conference and he transmitted his enthusiasm at the beginning and end of the Conference's proceedings to a very big audience. This is why, he approved –something rare– in the Municipal Council the amount of 60,000 Euros, quite big for that time, to cover the hospitality costs of the speakers (who, let us note here, came at their own expenses from America, Europe, Australia, Asia and Africa), the operational costs and the fee of the interpreters' team. The financial management of the Conference was assumed by Mr. Ioannis Alexopoulos, the competent head of the special office of the Municipality. We owe him a lot as a Scientific Committee, as we owe a lot to the excellent Effi Delli, who bore the burden of the on-site secretariat, and Panagiota Bouba and Vassiliki Alexopoulou.

The coordination of the preparation work of the Conference area, the decoration and posters, even an air-banner ("Katagramma", the laboratory of Terzis Bros, was used for the material and the programme) was undertaken on behalf of the Municipality, by the then Vice-Mayor for the Culture, Mr. Georgios Farmakis (assisted by Ms Ioanna Koulouri-Kornarou), who was travelling back and forth between the Municipality and the Municipal Theater for twelve hours every day in order to guide and supervise the crews responsible for the beautification of the area.

Furthermore, we were greatly supported by a big number of local personalities and institutions, such as the then Vice-Prefect for the Culture, Mr. Apostolos Papaphotiou, and the Corinthian members of the Pan-Hellenic Association of Theologians, especially Mr. Theodoros Anthimou, who worked with us for months on end, and Mr. Emmanuel Papachristodoulou.

All the members of the Scientific Coordinating Committee and the author of these lines, as the head of this Committee, wish to express their gratitude to all the people that helped for the realisation of this Conference. Our thanks come from the depths of our hearts.

Personally, furthermore, as the head of the Committee (something which was the result of my Corinthian origin and my age), I feel the need, even now, to express not only simple thanks to my younger colleagues in the Committee, but literally, my deep-felt gratitude that they, so ardently, without sparing any effort, managed to conclude an International Conference that was the biggest in its field, and I really hope the most fruitful.

The thematic of the Conference covered a big range. Bible theologians and experts in the Apostle to the Nations analyzed critical sides of the Pauline word. Philologists of the New Testament dealt with philological issues. Historians examined the problems of Paul's era, the problems of his relations with the religions of his time. Other speakers sought possible influences in the philosophical field and others spoke about the socio-political issues that Paul dealt with and the way he did it. All the aforementioned were realised by the speakers using current scientific methods in general and, more specifically, current hermeneutic methods.

The range of the scientific schools and trends represented in the Conference can be more easily understood if we mention the countries of origin of the speakers in an alphabetic order: Australia, Austria, Belgium, Czech Republic, Finland, France, Germany, Greece, Holland, Hungary, Israel, Italy, Lebanon, Norway, Roumania, Russia, Sweden, Switzerland, United Kingdom and USA. An additional innovation of the Conference was the serious attempt to approach the history of St Paul's interpretation; the way Fathers or ecclesiastical authors from the 3rd to 18th centuries interpreted Paul.

Finally, the collection of the presentations was very hard work assumed, mainly, by the members of the Scientific Committee, Sotirios Despotis and Constantine Belezos, in collaboration with Christos

Karakolis. The second one, furthermore, worked for many more weeks in order to make the format of the speeches electronically compatible. He also undertook the editing care and the duty to correct a great number of errors on the galley proofs given for proofreading. Our thanks are deep and warm.

The printing work and publication was assumed by Mr. Athanassios Psychogios (*PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.*) whom we would also like to thank.

Prof. emer. Dr Stylianos G. Papadopoulos
Head of the Scientific Organizing Committee

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ – THE PROGRAM OF THE CONFERENCE*

ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
«Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ Η ΚΟΡΙΝΘΟΣ»
1950 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ
ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ

Τιμητική Επιτροπή

Ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος

κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κορίνθου, Σικυώνος,
Ζεμενού, Ταρσού και Πολυφέγγους κ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ο Νομάρχης Κορινθίας κ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΑΓΑΡΑΣ

Ο Δήμαρχος Κορινθίων κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ

Ο Πρόεδρος της Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ

Οι Ομότιμοι Καθηγητές του Πανεπιστημίου Αθηνών

κ.κ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΑΛΙΤΗΣ, ΗΛΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, ΒΛΑΣΙΟΣ ΦΕΙΔΑΣ,

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΤΡΩΝΟΣ

Οργανωτική Επιτροπή

Ο Δήμαρχος Κορινθίων κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ, Πρόεδρος

Ο Ομότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών

κ. ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

* Μερικοί εισηγητές επέφεραν αλλαγές στον τίτλο της Εισηγήσεώς τους, ενώ οι σημειούμενοι με άστερίσκο δέν κατέστη δυνατό νά παραδώσουν τό τελικό τους κείμενο.

Οι Επίκουροι Καθηγητές του Πανεπιστημίου Αθηνών
 κ.κ. ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΔΕΣΠΙΟΤΗΣ, ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΡΑΚΟΛΗΣ,
 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΕΛΕΖΟΣ
 Οι Λέκτορες του Πανεπιστημίου Αθηνών
 κ.κ. ΘΩΜΑΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ, ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ ΧΑΤΖΗΣΤΑΜΑΤΙΟΥ

Τοπική Επιτροπή

Ο Εκπρόσωπος του Δήμου κ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΦΑΡΜΑΚΗΣ,
 Αντιδήμαρχος Πολιτισμού
 Ο Εκπρόσωπος της Πανελληνίου Ενώσεως Θεολόγων (ΠΕΘ)
 κ. ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΑΝΘΙΜΟΥ, Πρόεδρος Τοπικής ΠΕΘ
 Ο κ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ, Γραμματέας της ΠΕΘ

Γραμματεία

ΕΦΗ ΔΕΛΛΗ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΜΠΟΥΜΠΑ, ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΥ
 ΙΩΑΝΝΑ ΚΟΥΛΟΥΡΗ-ΚΟΡΝΑΡΟΥ

INTERNATIONAL CONFERENCE
 «SAINT PAUL AND CORINTH»
 1950 YEARS SINCE THE WRITING OF
 THE EPISTLES TO THE CORINTHIANS

Honorary Committee

His Beatitude the Archbishop of Athens CHRISTODOULOS
 His Reverence the Metropolitan of Corinth DIONYSIOS
 The Prefect of Corinth NIKOLAOS TAGARAS
 The Mayor of Corinth ALEXANDROS ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ
 The President of the Administrative Committee
 of the University of Peloponnese
 CONSTANTINOS DEMΟPOULOS
 Professors Emeriti of the University of Athens
 GEORGIOS GALITIS, ELIAS EKONOMOU, VLASIOS PHEIDAS,

NICOLAOS PAPADOPOULOS, CHRISTOS VOULGARIS, GEORGIOS PATRONOS

Organizing Committee

The Mayor of Corinth ALEXANDROS PNEVMATIKOS, President

Professor Emeritus of the University of Athens

STYLIANOS PAPADOPOULOS

Assistant Professors of the University of Athens

SOTIRIOS DESPOTIS, CHRISTOS KARAKOLIS, CONSTANTINE BELEZOS

Lecturers of the University of Athens

Thomas Ioannides, Stamatios Chatzistamatiou

Local Committee

The Representative of the City GEORGIOS PHARMAKIS,

Vice Mayor of Culture

The Representative of the Panhellenic Union of Theologians

THEODOROS ANTHIMOU, President of the local Union of Theologians

EMMANOUEL PAPACHRISTODOULOU, Secretary of the local Union
of Theologians

Secretariat

EFI DELLI, PANAGIOTA BOUBA, VASILIKI ALEXOPOULOU

IOANNA KOULOURI-KORNAROU

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ – PROGRAM

Κυριακή – *Sunday*, 23-9-2007

Όρθρος και θεία Λειτουργία – *Orthros and Divine Liturgy*: 7:00-10:00

Στον Ιερό Καθεδρικό Ναό του Αποστόλου Παύλου στην Κόρινθο
θα τελεσθεί Όρθρος και Θεία Λειτουργία. Θα προστεί ο επιτόπιος

Ποιμενάρχης Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κορίνθου, Σικυώνος, Ζεμενού, Ταρσού και Πολυφέγγους κ. Διονύσιος, ο οποίος με Ομιλία του θα κηρύξει την έναρξη του Συνεδρίου.

(The Metropolitan of Corinth Dionysios will celebrate the Divine Liturgy in Saint Paul's Cathedral in Corinth, and will mark the beginning of the Conference with his opening sermon).

Εισαγωγική Συνεδρία – *Introductory Session: 17:30-19:00*

Α' Αίθουσα (Θέατρο) – *1st Conference Hall (Theater)*

- 17:30-17:45 ΑΓΙΑΣΜΟΣ από τον ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΟΡΙΝΘΟΥ Κ. ΔΙΟΝΥΣΙΟ (*Holy Water Rite by the Metropolitan of Corinth Dionysios*)
- 17:45-18:05 ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ (*Greetings*) έως τρία λεπτά έκαστος ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ (*The Metropolitan of Corinth*)
ΝΟΜΑΡΧΗΣ (*Prefect of Corinth*)
ΔΗΜΑΡΧΟΣ, Πρόεδρος του Συνεδρίου (*Mayor of Corinth, President of the Conference*)
ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ (*Members of Parliament*)
- 18:05-18:20 ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, Επικεφαλής της Επιστημονικής Οργανωτικής Επιτροπής, Αναφορά στην οργάνωση και στο θέμα του Συνεδρίου* (*Stylianos G. Papadopoulos, Chair of the Scientific Organizing Committee, Reference to the Organization and Theme of the Conference*)
- 18:20-18:50 ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΑΛΙΤΗΣ, Αθήνα, «Η Κόρινθος την εποχή του Αποστόλου Παύλου» (*Georgios Galitis, Athens, Corinth at the Time of Saint Paul*)

Διάλειμμα – *Break: 18:50-19:10*

* Στον παρόντα Τόμο με τον τίτλο: «Ο Παῦλος τῶν Ἐθνῶν: Σφαιρική ἀναφορά».

Α' Συνεδρία – *1st Session: 19:10-20:40*Α' Αίθουσα (Θέατρο) – *1st Conference Hall (Theater)*Προεδρία: Στυλιανός Παπαδόπουλος – *Chair: Stylianos Papadopoulos*

19:10-19:40 ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΜΙΚΡΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ, Αθήνα, «Κοινωνική κατάσταση της Κορίνθου στους χρόνους του Αποστόλου Παύλου» (Emmanuel Mikrogiannakis, Athens, *The Social State of Corinth at the time of Saint Paul*)

19:40-20:00 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΕΛΕΖΟΣ / ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ ΧΑΤΖΗΣΤΑΜΑΤΙΟΥ, Αθήνα, «Εισαγωγικά στο βίο του Αποστόλου Παύλου: Σταθμοί της ιεραποστολικής του πορείας» (Constantine Belezos/ Stamatios Chatzistamatiou, Athens, *An Introduction to the Life and missionary Journeys of St Paul*)

20:10-20:40 ΟΤΦΡΙΕΔ ΗΟΦΙΟΥΣ, Tübingen, «Η ανάσταση των νεκρών ως γεγονός σωτηρίας. Σκέψεις επί του Α' Κορ. 15» (Otfried Hofius, Tübingen, *The Resurrection of the Dead as an Act of Salvation. Thoughts on 1 Cor. 15*)

Δευτέρα – *Monday, 24-9-2007*Β' Συνεδρία – *2nd Session: 9:00-10:40*Α' Αίθουσα (Θέατρο) – *1st Conference Hall (Theater)*Προεδρία: Μητροπολίτης Μεσσηνίας Χρυσόστομος (Σαββάτος) – *Chair: Metropolitan of Messenia Chrysostomos (Savvatos)*

9:00-9:15 ΗΛΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ*, Αθήνα, «Οι προς Κορινθίους Επιστολές και οι Εβραίοι» (Elias Economou, Athens, *The Epistles to the Corinthians and the Jews*)

9:15-9:30 ΒΕΛΟΥΔΙΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Αθήνα, «Η Παλαιά Διαθήκη στις Α' και Β' προς Κορινθίους Επιστολές»

- (Veloudia Papadopoulou, Athens, *The Old Testament in the 1st and 2nd Epistles to the Corinthians*)
- 9:30-9:45 ΕΛΕΝΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑΚΗ, Αθήνα, «Η αγάπη στην Παλαιά Διαθήκη επί τη βάσει του Α' Κορ. 13» (Eleni Christinaki, Athens, *Love in the Old Testament based on 1 Cor. 13*)
- 9:45-10:00 ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΔΑΦΝΗ, Duisburg, «Α' Κορ. 13 και η Παλαιά Διαθήκη» (Evangelia Dafni, Duisburg, *1 Cor. 13 and the Old Testament*)
- 10:00-10:40 Συζήτηση – *Discussion*
- Β' Αίθουσα – 2nd Conference Hall**
Προεδρία – Chair: Wayne Meeks
- 9:00-9:15 EDUARD LOHSE, Göttingen, «Paul's Arrival in Corinth and His First Preaching» (*Η άφιξη του Παύλου στην Κόρινθο και το πρώτο του κήρυγμα*)
- 9:15-9:30 LAURI THURÉN, Joensuu, «Paul's Corinthian Opponents Revisited. A Rhetorical Perspective to the Historical Situation» (*Επανεξέταση των Κορινθίων αντιπάλων του Παύλου: Μια ρητορική θεώρηση της ιστορικής κατάστασης*)
- 9:30-9:45 LARS HARTMAN, Uppsala, «Paul and the Corinthians in Two Other Epistles to the Corinthians: The Epistle of Clement of Rome and the so-called Third to the Corinthians» (*Ο Παύλος και οι Κορίνθιοι σε δύο άλλες Επιστολές προς Κορινθίους: Στην Επιστολή του Κλήμεντος Ρώμης και στην λεγόμενη Τρίτη προς Κορινθίους Επιστολή*)
- 9:45-10:00 PETR POKORNÝ, Prague, «St Paul's Corinthian Correspondence and the Earliest Christian Traditions» (*Οι προς Κορινθίους Επιστολές του Απ. Παύλου και οι αρχαιότερες χριστιανικές παραδόσεις*)

10:00-10:40 Συζήτηση – *Discussion*

Γ' Αίθουσα – *3rd Conference Hall*

Προεδρία: Ιωάννης Γαλάνης – *Chair: Ioannis Galanis*

9:00-9:15 ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΠΟΖΩΝΗΣ, Αθήνα, «Ο φιλοσοφικός προβληματισμός του Αποστόλου Παύλου» (George Bozonis, Athens, *The Philosophical Thinking of Saint Paul*)

9:15-9:30 ΣΑΒΒΑΣ ΑΓΟΥΡΙΔΗΣ*, Αθήνα, «Η έννοια “σάρξ” στον Απ. Παύλο» (Savvas Agourides, Athens, *The Concept of “Flesh” in St Paul*)

9:30-9:45 ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ, Θεσσαλονίκη, «Σύγχρονες προσεγγίσεις της παύλειας Θεολογίας» (Petros Vassiliadis, Thessaloniki, *Contemporary Approaches to Pauline Theology*)

9:45-10:00 ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΣΣΑΚΟΣ, «Η “σχετικοποίηση” του αρχέγονου χριστιανικού κηρύγματος από τον Απ. Παύλο: Ακαδημαϊκές ιδεοληψίες και η μαρτυρία των πηγών» (Dimitrios Passakos, *The “Relativizing” of Early Christian Preaching by St Paul: Scholarly Prejudices and the Witness of the Sources*)

10:00-10:40 Συζήτηση – *Discussion*

Διάλειμμα – *Break: 10:40-11:00*

Γ' Συνεδρία – *3rd Session: 11:00-12:40*

Α' Αίθουσα (Θέατρο) – *1st Conference Hall (Theater)*

Προεδρία: Ηλίας Οικονόμου – *Chair: Elias Economou*

11:00-11:15 ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΞΥΠΝΗΤΟΣ*, Αθήνα, «Κλασικά και ελληνιστικά γλωσσικά στοιχεία στις Επιστολές του Απ. Παύλου» (Nikolaos Xypnetos, Athens,

- Classical and Hellenistic Linguistic Elements in the Epistles of St Paul*
- 11:15-11:30 ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΧΡΥΣΑΦΗΣ*, Αθήνα, *Ο ρυθμός των δύο Επιστολών προς Κορινθίους* (Gerasimos Chrysafis, Athens, *The Rhythm of the Two Epistles to the Corinthians*)
- 11:30-11:45 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΕΛΕΖΟΣ, Αθήνα, *Γυναίκες στις δύο Επιστολές προς Κορινθίους* (Constantine Belezos, Athens, *Women in the Two Epistles to the Corinthians*)
- 11:45-12:00 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΟΚΑΡΙΝΗΣ, *Επιδράσεις των προς Κορινθίους Επιστολών του Παύλου στη θέση και το ρόλο της γυναίκας στη σύγχρονη Εκκλησία* (Constantinos Yokarinis, *The Influence of Paul's Epistles to the Corinthians upon the Position and the Role of Women in Contemporary Church*)
- 12:00-12:40 Συζήτηση – Discussion

B' Αίθουσα – 2nd Conference Hall

Προεδρία: Πέτρος Βασιλειάδης – *Chair: Petros Vassiliadis*

- 11:00-11:15 ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΠΑΦΩΤΙΟΥ*, «Οι δύο λιμένες της Κορίνθου κατά την εποχή του Απ. Παύλου» (Apostolos Papaphotiou, *The Two Harbors of Corinth at the Time of St Paul*)
- 11:15-11:30 ΜΟΣΧΟΣ ΓΚΟΥΤΖΙΟΥΔΗΣ, Θεσσαλονίκη, «Η χριστιανική κοινότητα της Κορίνθου. Απόπειρα περιγραφής με τη συνδρομή της τοπογραφίας και της αρχαιολογικής μαρτυρίας» (Moschos Goutzioudis, Thessaloniki, *The Christian Community of Corinth: An attempted Description with the aid of Topography and archaeological findings*)
- 11:30-11:45 ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΒΙΔΟΠΟΥΛΟΣ, Θεσσαλονίκη, «Εικόνα και είδωλο. Ο θρησκευτικός πλουραλισμός στην Κόρινθο

- και το ιεραποστολικό κήρυγμα του Απ. Παύλου»
(Ioannis Karavidopoulos, Thessaloniki, *Image and Idol. Religious Pluralism in Corinth and the Missionary Preaching of St Paul*)
- 11:45-12:00 ΘΩΜΑΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ, Αθήνα, «Αταξίες κατά την τέλεση του Δείπνου του Κυρίου στην πρώτη Εκκλησία της Κορίνθου. Λειτουργικές και κοινωνιολογικές προεκτάσεις» (Thomas Ioannides, Athens, *Lack of order during the Lord's Supper in the First Church of Corinth. Liturgical and Sociological Implications*)
- 12:00-12:40 Συζήτηση – Discussion

Γ' Αίθουσα – 3rd Conference Hall

Προεδρία: Βασίλειος Ψευτογκάς – Chair: Vasileios Pseftogas

- 11:00-11:15 Πρωτοπρ. CONSTANTIN COMAN*, Βουκουρέστι, «Στοιχεία νηπτικής εσχατολογίας στις δύο προς Κορινθίους Επιστολές του Απ. Παύλου» (*Elements of Niptic Eschatology in St Paul's Two Epistles to the Corinthians*)
- 11:15-11:30 ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΡΙΚΩΝΗΣ, Θεσσαλονίκη, «Η συμπαράσταση της Εκκλησίας της Ρώμης προς την Εκκλησία της Κορίνθου προς διευθέτηση (μιας) έριδας» (Christos Krikonis, Thessaloniki, *The Support of the Church of Rome towards the Church of Corinth for the Settlement of a Controversy*)
- 11:30-11:45 ΦΩΤΙΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ, Θεσσαλονίκη, «Τα Υπομνήματα του Αμβροσιαστή στις δύο προς Κορινθίους Επιστολές του Απ. Παύλου» (Photios Ioannides, Thessaloniki, *The Commentaries of Ambrosiaster on St Paul's two Epistles to the Corinthians*)
- 11:45-12:00 Μητροπ. Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ (ΣΑΒΒΑΤΟΣ)*, Αθήνα, «Εκκλησιολογική θεώρηση του χωρίου Α' Κορ. 10,29»

(Metropolitan of Messenia Chrysostomos Savvatos,
Athens, *Ecclesiological Perspective of 1 Cor. 10:29*)

12:10-12:40 Συζήτηση – *Discussion*

Μεσημβρινή παύση – *Lunch Break*

Δ' Συνεδρία – *4th Session: 17:00-18:40*

Α' Αίθουσα (Θέατρο) – *1st Conference Hall (Theater)*

Προεδρία – *Chair: Morna Hooker*

17:00-17:15 WAYNE MEEKS, Yale, «What Did Corinth Teach Paul?»
(*Τι δίδαξε η Κόρινθος στον Παύλο;*)

17:15-17:30 KLAUS WACHTEL, Münster, «We and the Others:
Keywords Characterizing the Relationship between
Christians and Pagans in Paul's First Epistle to
the Corinthians» (*Εμείς και οι άλλοι: Λέξεις-κλειδιά
που χαρακτηρίζουν τη σχέση μεταξύ Χριστιανών και
Εθνικών στην Α' Επιστολή του Παύλου προς Κορινθίους*)

17:30-17:45 CILLIERS BREYTENBACH, Berlin, «Explaining the
Foolishness of the Cross (1 Cor. 1:18). New Material
on the Origin of Paul's Metaphors on the Death of
Christ (1 Cor. 15:3; 8:14; 2 Cor. 5:14)» (*Επεξηγώντας
την μωρία του σταυρού [Α' Κορ. 1,18]. Νέο υλικό
σχετικά με την προέλευση των μεταφορών
του Παύλου για το θάνατο του Χριστού*)

17:45-18:00 TURID KARLSEN SEIM, Oslo, «Paul's Discourse/speech on
Desire and Devotion in 1 Cor. 7» (*Η ομιλία του Παύλου
σχετικά με την επιθυμία και την αφοσίωση στο Α' Κορ. 7*)

18:00-18:40 Συζήτηση – *Discussion*

Β' Αίθουσα – *2nd Conference Hall*

Προεδρία – *Chair: Martinus de Boer*

- 17:00-17:15 MARK NANOS, Kansas, «“But the knowledge is not in everyone” (1 Cor. 8:7): Who Were the “Weak” in Corinth, and What Was the Harm Paul Feared They Would Suffer?» («Ἄλλ’ οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γνῶσις» [Α΄ Κορ. 8,7]: Ποιοι ἦταν οἱ «αδύναμοι» στην Κόρινθο και τι φοβόταν ο Παύλος ὅτι θα πάθουν;)
- 17:15-17:30 BRUCE WINTER, Brisbane/ Cambridge, «Identifying the Offering, the Cup and the Table of the “Demons” in 1 Cor. 10:20-21» (Προσδιορίζοντας την προσφορά, το ποτήριο και την τράπεζα των «δαιμονίων» κατά το Α΄ Κορ. 10,20-21)
- 17:30-17:45 WENDELL WILLIS, Abilene TX, «The Table of Demons: Paul’s Analogous Reference to Pagan Sacrifice in 1 Cor. 10:19-22» (Η τράπεζα των δαιμονίων: Η αναφορά του Παύλου στη θυσία των ειδώλων κατά το Α΄ Κορ. 10,19-22)
- 17:45-18:00 DAVID MOESSNER, Dubuque, «“And All Were Baptized into Moses.” Moses as “Typos” of a Faith-ful and Faith-less Israel in Paul’s Warnings of Idolatry to the Church in Corinth (1 Cor. 10:1-22)» («Καὶ πάντες εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐβαπτίσθησαν». Ο Μωυσής ως «τύπος» ενός πιστού και ενός άπιστου Ισραήλ στις προειδοποιήσεις του Παύλου προς την Εκκλησία της Κορίνθου για την ειδωλολατρία [Α΄ Κορ. 10,1-22])
- 18:00-18:40 Συζήτηση – Discussion

Γ΄ Αίθουσα – 3rd Conference Hall

Προεδρία: Σωτήριος Δεσπότης – Chair: Sotirios Despotis

- 17:00-17:15 ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΡΑΚΟΛΗΣ, Αθήνα, «Ο ξυλοδαρμός του αρχισυναγώγου Σωσθένη (Πρ. 18,17). Η σημασία μιας αφηγηματικής λεπτομέρειας» (Christos Karakolis, Athens, *The Beating of the official of the Synagogue*)

Sosthenes (Acts 18:17). The Significance of a Narrative Detail

- 17:15-17:30 ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΑ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, Θεσσαλονίκη, «Κόρινθος – Θεσσαλονίκη: Κοινοί τόποι στις επιστολές του Απ. Παύλου» (Kyriakoula Papadimitriou, Thessaloniki, *Corinth – Thessaloniki: Common Places in the Epistles of St Paul*)
- 17:30-17:45 ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΔΕΣΠΟΤΗΣ, «Η περί δικαίωσης διδασκαλία στις δύο προς Κορινθίους επιστολές» (Athanasios Despotis, *The Teaching on Justification in the two Epistles to the Corinthians*)
- 17:45-18:00 ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ / ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΕΡΕΖΗΣ, «Διάλογος Βιβλικής και Φιλοσοφικής Ερμηνείας στην Α΄ προς Κορινθίους Επιστολή» (Athanasios Antonopoulos / Christos Terezis, Patra, *Dialogue of Biblical and Philosophical Interpretation on the First Epistle to the Corinthians*)
- 18:00-18:40 Συζήτηση – *Discussion*

Διάλειμμα –*Break*: 18:40-19:00

Ε΄ Συνεδρία – *5th Session*: 19:00-20:40

Α΄ Αίθουσα (Θέατρο) – *1st Conference Hall (Theater)*

Προεδρία: Στέργιος Σάκκος – *Chair: Stergios Sakkos*

- 19:00-19:15 ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΑΛΑΝΗΣ, Θεσσαλονίκη, «Η αθλητική ορολογία στην Α΄ προς Κορινθίους επιστολή» (Ioannis Galanis, Thessaloniki, *The Athletic Terminology in the First Epistle to the Corinthians*)
- 19:15-19:30 ΧΡΗΣΤΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Θεσσαλονίκη, «Οι μερίδες στην Εκκλησία της Κορίνθου» (Christos Economou, Thessaloniki, *The Divisions in the Church of Corinth*)

- 19:30-19:45 ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΑΤΜΑΤΖΙΔΗΣ, Θεσσαλονίκη, «Ο Απ. Παύλος και η δουλεία (Α' Κορ. 7,21-24)» (Charalambos Atmatzidis, Thessaloniki, *The Apostle Paul and Slavery [1 Cor. 7:21-24]*)
- 19:45-20:00 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, Μόναχο, «Η καύχηση του Παύλου “έν ταῖς ἀσθενείαις”. Ερμηνευτικές σκέψεις στην Β' Κορ. 12,6-10» (Konstantinos Nikolakopoulos, Munich, *Paul's Boasting of the Weaknesses. Exegetical Considerations on 2 Cor. 12:6-10*)
- 20:00-20:40 Συζήτηση – *Discussion*

Β' Αίθουσα – *2nd Conference Hall*

Προεδρία – *Chair: Petr Pokorný*

- 19:00-19:15 MARTINUS DE BOER, Amsterdam, «The Denial of the Resurrection of the Dead in the City of Corinth» (*Η άρνηση της αναστάσεως των νεκρών στην πόλη της Κορίνθου*)
- 19:15-19:30 JOSEPH VERHEYDEN, Leuven, «Paul and the Mystery Cults. Several Remarks on the History of Interpretation of 1 Corinthians 13:1-3» (*Ο Παύλος και οι μυστηριακές λατρείες. Ορισμένες παρατηρήσεις στην Ιστορία της ερμηνείας του Α' Κορ. 13,1-3*)
- 19:30-19:45 BRUCE LONGENECKER, St Andrews, « The limits of the Corinthians in the Understanding of Paul's Collection for Jerusalem» (*Τα όρια των Κορινθίων στην κατανόηση της λογιείας του Παύλου για την Ιερουσαλήμ*)
- 19:45-20:00 JOHN ΦΟΤΟΠΟΥΛΟΣ*, Notre Dame, «Paul's Curse in the epistles to the Corinthians: Restraining Rivals, Fear and Voces Mysticae» (*Η «κατάρα» του Παύλου στις Επιστολές προς Κορινθίους: έλεγχος των αντιπάλων, του φόβου και των «μυστικών φωνών»*)
- 20:00-20:40 Συζήτηση – *Discussion*

Γ' Αίθουσα – *3rd Conference Hall*Προεδρία: Χρήστος Οικονόμου – *Chair: Christos Economou*

- 19:00-19:15 ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΠΟΝΗΡΟΣ, «Ο Χριστός και το Ευαγγέλιο στις δύο Επιστολές του Παύλου προς Κορινθίους» (Evangelos Poniros, *Christ and the Gospel in Paul's two Epistles to the Corinthians*)
- 19:15-19:30 Αρχιμ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ, Αθήνα, «Τα Έσχατα στις Α' και Β' προς Κορινθίους Επιστολές του Απ. Παύλου κατά τον Ευθύμιο Ζιγαδηνό» (Nicolaos Ioannides, Athens, *The Eschata in St Paul's two Epistles to the Corinthians according to Euthymios Zigadenos*)
- 19:30-19:45 ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΡΑΜΠΑΤΖΗΣ*, Θεσσαλονίκη, «Η ερμηνευτική προσέγγιση των επιστολών του Απ. Παύλου στην αντιρρητική γραμματεία Ελλήνων και Λατίνων το 12ο και 13ο αιώνα» (Christos Arabatzis, Thessaloniki, *The Exegetical Approach of St Paul's Epistles within the Antirrhetic Literature of Greeks and Latins in the 12th and 13th Centuries*)
- 19:45-20:00 ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΨΕΥΤΟΓΚΑΣ*, Θεσσαλονίκη, «Ο Γρηγόριος Παλαμάς ερμηνεύει τον Παύλο» (Vasileios Pseftogas, Thessaloniki, *St Gregory Palamas Interprets St Paul*)
- 20:00-20:40 Συζήτηση – *Discussion*

Τρίτη– *Tuesday, 25-9-2007*ΣΤ' Συνεδρία – *6th Session: 9:00-10:40*Α' Αίθουσα (Θέατρο) – *1st Conference Hall (Theater)*Προεδρία: Κωνσταντίνος Νικολακόπουλος – *Chair: Konstantinos Nikolakopoulos*

- 9:00-9:15 ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΗΣ, Lund, «Κόρινθος και

κατ' οίκον εκκλησίες ή Απετελείτο η Εκκλησία της Κορίνθου από κατ' οίκον εκκλησίες;» (Chrys Caragounis, Lund, *Corinth and House-Churches: Was the Corinthian Church made up of House-Churches?*)

- 9:15-9:30 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, «Το μοτίβο της μοναδικότητας του Θεού και οι σωτηριολογικές προεκτάσεις του κατά το Α' Κορ. 8,4-6» (Constantinos Parathanasiou, *The Motif of God's Uniqueness and its Soteriological Aspects according to 1 Cor. 8:4-6*)
- 9:30-9:45 Αρχιμ. JACQUES KHALIL, Balamand, «Α' Κορ. 9:19-23: Φως στη βιογραφία του Απ. Παύλου» (*1 Cor. 9:19-23: Light on the Vita of St Paul*)
- 9:45-10:00 ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΛΑΝΤΖΑ, «Η χρήση των όρων “προφητεία”, “προφητεύειν” και “προφήτης” στην Α' προς Κορινθίους επιστολή του Απ. Παύλου» (Alexandra Palantza, *The Use of the Terms «προφητεία», «προφητεύειν» and «προφήτης» in St Paul's First Epistle to the Corinthians*)
- 10:00-10:40 Συζήτηση – Discussion

Β' Αίθουσα – 2nd Conference Hall

Προεδρία – Chair: Otfried Hofius

- 9:00-9:15 DIETER SÄNGER, Kiel, «Der Beitrag der Korintherbriefe zur Lokalisierung der Adressaten und zur Datierung des Galaterbriefs» (*Η συνεισφορά των Επιστολών προς Κορινθίους στον εντοπισμό των παραληπτών και στη χρονολόγηση της προς Γαλάτας Επιστολής*)
- 9:15-9:30 ANDREAS LINDEMANN, Bethel, «Logos und Gnosis. Paulus als “Redner” in den Korintherbriefen» (*Λόγος και γνώσις. Ο Παύλος ως «ρήτωρ» στις Επιστολές προς Κορινθίους*)
- 9:30-9:45 ULRICH LUZ, Bern, «Die Gemeindeprophetie in Korinth

- im Kontext der urchristlichen Prophetie» (*Η προφητεία της κοινότητας στην Κόρινθο στο πλαίσιο της πρωτοχριστιανικής προφητείας*)
- 9:45-10:00 CHRISTOF LANDMESSER, Tübingen, «Freiheit in Korinth» (*Ελευθερία στην Κόρινθο*)
- 10:00-10:40 Συζήτηση – *Discussion*

Γ' Αίθουσα – *3rd Conference Hall*

Προεδρία – *Chair*: Πρωτοπρ. Constantin Coman

- 9:00-9:15 Πρωτοπρ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΥΤΣΟΥΡΗΣ, «Σοφία, γνώση και χαρίσματα στον Παύλο κατά τον Κλήμη Αλεξανδρέα» (*Dimitrios Koutsouris, Wisdom, Knowledge and spiritual Gifts in Paul according to Clement of Alexandria*)
- 9:15-9:30 Αρχιμ. ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΖΗΣΗΣ, Θεσσαλονίκη, «Το 7ο κεφάλαιο της Α' Κορ. περί γάμου, παρθενίας και χηρείας, ερμηνευόμενο από τον άγ. Ιωάννη Χρυσόστομο» (*Theodoros Zisis, Thessaloniki, The 7th Chapter of 1 Cor. on Marriage, Virginity and Widowhood interpreted by St John Chrysostom*)
- 9:30-9:45 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΟΖΙΝΗΣ, «Πολιτική αγάπη. Η ερμηνεία της Α' προς Κορινθίους 13,13 από τον Ιωάννη τον Χρυσόστομο» (*Konstantinos Bozinis, Political Love: The Interpretation of 1 Cor. 13:13 by John Chrysostom*)
- 9:45-10:00 IVAN DIMITROV, Sofia, «Ο νέος Παύλος των Νέων Κορινθίων. Απόψεις του Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας για το ισαποστολικό έργο του αγ. Κλήμεντος Αχρίδος στους Βουλγάρους» (*The New Paul of the New Corinthians: Commentaries of Theophylactos, Archbishop of Bulgaria, on the equal to the Apostles Work of St Clement of Achriss towards the Bulgarians*)
- 10:00-10:40 Συζήτηση – *Discussion*

Διάλειμμα – *Break* : 10:40-11:00

Z' Συνεδρία – *7th Session*: 11:00-12:40

A' Αίθουσα (Θέατρο) – *1st Conference Hall (Theater)*

Προεδρία: Ιωάννης Καραβιδόπουλος – *Chair: Ioannis Karavidopoulos*

- 11:00-11:15 JACQUES SCHLOSSER, Strasbourg, «La basileia de Dieu d'après 1 Co 4:20» (*Η Βασιλεία του Θεού κατά το Α' Κορ. 4,20*)
- 11:15-11:30 ROMANO PENNA, Roma, «Le thème de la fatigue pour une cause noble: confrontation entre 1Cor. 9:24-25 et Musonius Rufus, Diatr. 7» (*Το θέμα της προσπάθειας για έναν ευγενή σκοπό: αντιπαραβολή μεταξύ του Α' Κορ. 9,24-25 και του Μουσώνιου Ρούφου, Διατρ. 7*)
- 11:30-11:45 RAYMOND F. COLLINS, Washington D.C., «Paul's Imagination at Work: How did the Apostle refer to Himself in the epistles to the Corinthians» (*Η φαντασία του Παύλου σε λειτουργία: Πώς αναφερόταν ο Απόστολος στον εαυτό του στις Επιστολές προς Κορινθίους*)
- 11:45-12:00 MORNA D. HOOKER, Cambridge, «Conformity to Christ» (*Συμμόρφωση με τον Χριστό*)
- 12:00-12:40 Συζήτηση – *Discussion*

B' Αίθουσα – *2nd Conference Hall*

Προεδρία: Γεώργιος Γαλίτης – *Chair: Georgios Galitis*

- 11:00-11:15 MARTIN EBNER, Münster, «Soziale und religiöse Grenzüberschreitung in der Gemeinde von Korinth nach Apg 18:1-18» (*Κοινωνική και θρησκευτική υπέρβαση ορίων στην κοινότητα της Κορίνθου κατά το Πρ. 18,1-18*)
- 11:15-11:30 UDO SCHNELLE, Halle, «Korinth und die Entwicklung

- der paulinischen Eschatologie» (*Η Κόρινθος και η ανάπτυξη της παύλειας εσχατολογίας*)
- 11:30-11:45 MICHAEL WOLTER, Bonn, «Die Ekklesia und der Alltag. Der 1. Korintherbrief als Quelle für die Entstehung der christlichen Ethik» (*Η Εκκλησία και η καθημερινότητα. Η Α' προς Κορινθίους Επιστολή ως πηγή για τη γένεση της χριστιανικής ηθικής*)
- 11:45-12:00 MATTHIAS KONRADT, Bern, «Freiheit und Ethik im 1 Kor» (*Ελευθερία και ηθική στην Α' Κορ.*)
- 12:00-12:40 Συζήτηση – *Discussion*

Γ' Αίθουσα – *3rd Conference Hall*

Προεδρία: Δημήτριος Καϊμάκης – *Chair: Dimitrios Kaimakis*

- 11:00-11:15 ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΚΟΥΤΛΕΜΑΝΗΣ*, Θεσσαλονίκη, «Α' Κορ. 15,28. Πατερική ανάλυση» (*Pausanias Koutlemanis, Thessaloniki, 1 Cor. 15:28. A Patristic Analysis*)
- 11:15-11:30 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΖΑΡΡΑΣ, Αθήνα, «Άνθρωπος χοϊκός και άνθρωπος ουράνιος: Μια ιουδαϊκή ανάγνωση του Α' Κορ. 15,45 εξ.» (*Constantinos Zarras, Athens, Earthly Man and Heavenly Man: A Jewish Reading of 1 Cor. 15:45ff*)
- 11:30-11:45 ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ ΧΑΤΖΗΣΤΑΜΑΤΙΟΥ, Αθήνα, «“Η θλίψις ἡμῶν ἢ γενομένη ἐν τῇ Ἀσίᾳ” (Β' Κορ. 1,8). Μιά ποιμαντική αποσιώπηση» (*Stamatios Chatzistamatiou, Athens, “The Trouble which came to us in Asia” [2 Cor. 1:8]. A Pastoral Reticence*)
- 11:45-12:00 ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΡΝΑΚΗΣ, Θεσσαλονίκη, «Το “κάλυμμα του νόμου” και ο “φωτισμός του ευαγγελίου”.
- Πατερική θεώρηση, σύγχρονες ερμηνευτικές αναγωγές» (*Athanasios Paparnakis, Thessaloniki, The “Cover of the Law” and the “Light of the Gospel”. A Patristic Reflection and Contemporary Exegetical Perspectives*)

12:00-12:40 Συζήτηση – *Discussion*

Μεσημβρινή Παύση – *Lunch Break*

Η' Συνεδρία – *8th Session: 17:00-18:40*

Α' Αίθουσα (Θέατρο) – *1st Conference Hall (Theater)*

Προεδρία: Χρυσόστομος Καραγκούνης – *Chair: Chrys Caragounis*

17:00-17:15 Πρωτοπρ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗΣ, Θεσσαλονίκη, «Β' Κορ 5,3α: “Εἶ γε καὶ ἐνδυσάμενοι, οὐ γυμνοὶ εὐρεθησόμεθα”. Η κύρια προβληματική του» (Ioannis Skiadaressis, Thessaloniki, *2 Cor. 5:3a: «Εἶ γε καὶ ἐνδυσάμενοι, οὐ γυμνοὶ εὐρεθησόμεθα»: The Main Problems of the Verse*)

17:15-17:30 ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΔΕΣΠΟΤΗΣ, Αθήνα, «Η σημασία του “ἡμεῖς” στό Β' Κορ. 3,18» (Sotirios Despotis, Athens, *The Significance of «ἡμεῖς» in 2 Cor. 3:18*)

17:30-17:45 ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΪΜΑΚΗΣ, Θεσσαλονίκη, «Β' Κορ. 12,2-4 και ο ουράνιος κόσμος στην ιουδαϊκή αποκαλυπτική γραμματεία» (Dimitrios Kaimakis, Thessaloniki, *2 Cor. 12:2-4 and the Heavenly World in Jewish Apocalyptic Literature*)

17:45-18:00 ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΣΑΚΚΟΣ, Θεσσαλονίκη, «Οι ανώνυμοι αδελφοί στην Β' προς Κορινθίους Επιστολή» (Stergios Sakkos, Thessaloniki, *The Anonymous Brothers in the Second Epistle to the Corinthians*)

18:00-18:40 Συζήτηση – *Discussion*

Β' Αίθουσα – *2nd Conference Hall*

Προεδρία – *Chair: Ulrich Luz*

17:00-17:15 DIETER ZELLER, Mainz, «Wogegen verteidigt sich Paulus

- in 1 Kor 9?» (Απέναντι σε ποιους υπερασπίζεται ο Παύλος τον εαυτό του στο Α' Κορ. 9;)
- 17:15-17:30 NORBERT BAUMERT, Frankfurt a.M., «Eine Lanze für die Korinther. Eine Ehrenrettung aufgrund von Korrekturen in der Übersetzung und Auslegung von 1 Kor» (Ένα δόρυ υπέρ των Κορινθίων. Υπεράσπιση επί τη βάσει διορθώσεων στη μετάφραση και στην ερμηνεία της Α' προς Κορινθίους Επιστολής)
- 17:30-17:45 HERMANN LICHTENBERGER, Tübingen, «Der erste Clemensbrief und der erste Korintherbrief» (Η Α' Επιστολή Κλήμεντος και η Α' προς Κορινθίους Επιστολή)
- 17:45-18:00 JENS SCHRÖTER*, Leipzig, «Die Herrenmahlstraditionen im 1. Korintherbrief» (Οι παραδόσεις του κυριακού δείπνου στην Α' προς Κορινθίους Επιστολή)
- 18:00-18:40 Συζήτηση – Discussion

Γ' Αίθουσα – 3rd Conference Hall

Προεδρία: Χρήστος Καρακόλης – Chair: Christos Karakolis

- 17:00-17:15 PETER BALLA, Budapest, «“From Glory to Glory” – Paul’s Use of the Old Testament in 2 Corinthians 3» («Από δόξης εις δόξαν» – Η χρήση της Παλαιάς Διαθήκης από τον Παύλο στο Β' Κορ. 3)
- 17:15-17:30 REIMUND BIERINGER, Leuven, «Dying and Living For: Shifts in the Meaning of “hyper’ in 2 Cor. 5:14-15» («Αποθνήσκειν» και «ζῆν» «ὕπερ τινος»: Μεταβολές στη σημασία του «ὕπερ» στό Β' Κορ. 5,14-15)
- 17:30-17:45 JAN LAMBRECHT, Leuven, «For when I am weak, then I am strong» (2 Cor. 12:10b) («Όταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι» [Β' Κορ. 12,10β])
- 17:45-18:40 Συζήτηση – Discussion

Διάλειμμα –Break: 18:40-19:00

Θ' Συνεδρία – 9th Session: 19:00-20:40

Α' Αίθουσα (Θέατρο) – 1st Conference Hall (Theater)

Προεδρία – Chair: Ivan Zhelev Dimitrov

- 19:00-19:15 ANNA ΚΟΛΤΣΙΟΥ-ΝΙΚΗΤΑ, Θεσσαλονίκη, «Οι προς Κορινθίους Επιστολές και η φιλενωτική γραμματεία του 14ου αιώνα» (Anna Koltsiou-Nikita, Thessaloniki, *The Epistles to the Corinthians and the Pro-Union Literature of the 14th Century*)
- 19:15-19:30 ΣΟΥΛΤΑΝΑ ΛΑΜΠΡΟΥ, Θεσσαλονίκη, «Τα χωρία Α' Κορ. 3,12-15 ερμηνευόμενα από τον άγ. Μάρκο Εφέσου τον Ευγενικό και τον Βησσαρίωνα Νικαίας» (Soultana Lambrou, Thessaloniki, *The Verses 1 Cor. 3:12-15 as interpreted by St Mark of Ephesos and Bessarion of Nicaea*)
- 19:30-19:45 ANNA ΚΑΡΑΜΑΝΙΔΟΥ, Θεσσαλονίκη, «Ερμηνευτικές συμβολές του αγ. Νικοδήμου Αγιορείτου στις δύο προς Κορινθίους Επιστολές» (Anna Karamanidou, Thessaloniki, *Exegetical Contributions of St Nicodemus of Mount Athos to the 1st and 2nd Epistles to the Corinthians*)
- 19:45-20:40 Συζήτηση – Discussion

Β' Αίθουσα – 2nd Conference Hall

Προεδρία: Jan Lambrecht-Κωνσταντίνος Μπελέζος – Chair: Jan Lambrecht-Constantine Belezos

- 19:00-19:15 JOHAN VOS, Amsterdam, «Zur Auslegungsgeschichte von 1 Kor 2:15» (Περί της Ιστορίας της ερμηνείας του Α' Κορ. 2,15)
- 19:15-19:30 URS VON ARX, Bern, «Gibt Paulus in 1 Kor 7 eine Interpretation von Gal 3:28 ?» (Προσφέρει ο Παύλος

- στο Α' Κορ. 7 μια ερμηνεία του Γαλ. 3,28;)
- 19:30-19:45 Protopr. JANNUARY IVLIEV*, St Petersburg, «1 Kor 13 in der russischen orthodoxen Bibelwissenschaft» (*Το Α' Κορ. 13 στη ρωσική Ορθόδοξη Βιβλική Έρευνα*)
- 19:45-20:00 JÖRG FREY, München, «Rechtfertigung im ersten Korintherbrief» (*Η δικαίωση στην Α' προς Κορινθίους Επιστολή*)
- 19:45-20:40 Συζήτηση – *Discussion*

Λήξη του Συνεδρίου – *End of the Conference*

Προσλαλιές – Farewell Comments

Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κορίνθου κ. Διονύσιος (*Metropolitan of Corinth Dionsyios*)

Δήμαρχος Κορινθίων και Πρόεδρος του Συνεδρίου κ. Αλέξανδρος Πνευματικός (*Mayor of Corinth and President of the Conference Alexandros Pnevmatikos*)

Επικεφαλής της Επιστημονικής Οργανωτικής Επιτροπής Καθηγητής κ. Στυλιανός Παπαδόπουλος (*Chair of the Scientific Organizing Committee Prof. Stylianos Papadopoulos*)

Τετάρτη – *Wednesday, 26-9-2007*

Εκδρομή και αναχωρήσεις Συνέδρων – *Excursion and Departure of Participants*

Α΄ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ – GREETINGS

Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος
κυρός Χριστόδουλος (†)

Μητροπολίτης Κορίνθου, Σικυῶνος, Ζεμενοῦ, Ταρσοῦ
καί Πολυφέγγους κ. Διονύσιος

Νομάρχης Κορινθίας κ. Νικόλαος Ταγαῶς

Δήμαρχος Κορίνθου κ. Ἀλέξανδρος Πνευματικός,
Πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου

*Χαιρετισμός τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου
Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδούλου*

Σεβασμιώτατοι,
Κύριοι Βουλευτές,
Ἐντιμότατοι ἐκπρόσωποι τῶν Πολιτικῶν Δικαστικῶν,
Στρατιωτικῶν Ἀρχῶν καί τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας,
Κύριε Νομάρχα,
Κύριε Δήμαρχε,
Ἐλλογιμώτατε κύριε Πρόεδρε τῆς Ὄργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς,
Ἐλλογιμώτατοι κ.κ. Εἰσηγητές καί λοιποὶ Σύεδροι,

Ἡ δοκιμασία τῆς ἀσθενείας μου, τὴν ὁποία ἐπέτρεψε ὁ ἐνεργῶν διὰ τὴν Σωτηριαν ὄλων μας Κύριος, καί ἡ ἐξ αὐτῆς ἀνάγκη νὰ εὐρίσκομαι μακριὰ σας, μοῦ ἐπιβάλλει νὰ ἀπευθυνθῶ διὰ τοῦ παρόντος Μηνύματος στὴν ἀγάπη σας, μέ τὴν εὐκαιρία τοῦ παρόντος Συνεδρίου. Δέν σᾶς ἀποκρύπτω ὅτι ἀποτελοῦσε διακαῆ πόθο μου ἡ πραγματοποίηση εἰς τὴν Κόρινθο ἑνὸς οἰκουμενικῆς ἐμβέλειας ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου διὰ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο, τὸν Ἀπόστολο τῆς ἀγάπης, τὸν Ἀπόστολο τῶν Ἑθνῶν, τὸν ἰδρυτὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κορίνθου, ὅπως ἐπίσης καί τὸν ἰδρυτὴ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν καί, γενικότερα, τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Εἰς κάθε εὐκαιρία τόνιζα ὅτι λόγω τῶν δύο περίφημων πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῶν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἡ πόλις αὐτὴ εἶναι γνωστὴ εἰς ὅλους τοὺς Χριστιανούς τοῦ πλανήτη μας. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἀποτελεῖ μεγάλη πνευματικὴ εὐθύνη γιὰ τοὺς Κορινθίους καί γενικότερα γιὰ ὅλους τοὺς Ἕλληνας. Τὸν θησαυρό, ποὺ μᾶς ἔδωσε πρὸς διαχείριση ὁ Κύριος καί ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, δέν

μᾶς ἐπιτρέπεται νά τόν θάψουμε στή λήθη καί στήν ἐγκατάλειψη, ἀλλά ὀφείλουμε νά τόν διαχειριστοῦμε καί νά τόν ἀξιοποιήσουμε μέ τρόπο ἀντάξιο τῆς παράδοσής μας. Γι' αὐτό καί ὅταν ὁ κ. Στ. Παπαδόπουλος, ὁ διακεκριμένος καθηγητής καί γόνος τῆς ἀγιοτόκου αὐτῆς περιοχῆς, πού εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ παρόντος Συνεδρίου, περιέγραψε στήν ταπεινότητά μου τά τοῦ Συνεδρίου γέμισα ἀπό ἀνεκλάλητη πνευματική χαρά.

Διὰ τήν ὀργάνωση τοῦ Συνεδρίου συγχαίρω ἐκ μέσης καρδίας τόν Σεβ. Μητροπολίτη Κορίνθου καί λίαν προσφιλῆ ἐν Χριστῷ ἀδελφό κ. Διονύσιο. Χωρίς τήν ἀκλόνητη πίστη του, τόν ἔνθεο ζήλο του, τήν ἔμπνευση, καί τήν ἀποτελεσματικότητά του, δέν θά ἦταν δυνατό νά διεξαχθεῖ τό Συνέδριο. Συγχαίρω ἐπίσης τόν κ. Νομάρχη καί τόν κ. Δήμαρχο καί ὄλους τούς συντελεστές τῆς πραγματοποιήσεώς του καί τῆς δι' αὐτοῦ διεθνούς προβολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Πόλεως τῆς Κορίνθου. Διὰ μίαν ἀκόμη φορά συγχαίρω τόν καθηγητή κ. Στ. Παπαδόπουλο, ὁ ὁποῖος γνωρίζει νά προσφέρει τά πάντα ἀνιδιοτελῶς στήν Ἐκκλησία, χωρίς νά ζητεῖ τίποτε ἀπό αὐτήν. Συγχαίρω ἀκόμη ὅλα τά μέλη (καθηγητές) τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς ὡς καί τούς εἰσηγητές καί ὄλους ἐσᾶς, οἱ ὁποῖοι συμμετέχετε στό σημαντικό αὐτό γεγονός γιὰ τήν Κόρινθο καί γιὰ ὅλη τήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.

Ἀγαπητοί μου,

Ὁ ὕμνος τῆς ἀγάπης τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὅπως διατυπώνεται στό 1γ' κεφάλαιο τῆς Α' πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῆς, ἔχει δικαίως χαρακτηριστεῖ ἀπό τούς ἐκπροσώπους τῆς θύραθεν σοφίας ὡς ἓνα τῶν συγκλονιστικότερων, λυρικοτέρων καί ποιητικότερων κειμένων τῆς παγκόσμιας γραμματείας. Γιά ἐμᾶς τούς Χριστιανούς εἶναι βεβαίως κάτι πολύ παραπάνω, εἶναι κάτι πολύ περισσότερο. Εἶναι ὁ καθρέφτης μας, εἶναι τό χωνευτήρι, στό ὁποῖο πρέπει ἐκουσίως νά εἰσαγάγουμε τή συνείδησή μας, γιὰ νά διαπιστώσουμε πόσο ἀνταποκρινόμαστε στόν σκοπό τῆς ζωῆς μας, πού εἶναι ἡ σωτηρία μας, διὰ τῆς ἐμπράκτου ἀγάπης μας πρὸς τόν Θεό καί τόν πλησίον.

Ὅπως οἱ Χριστιανοί τῆς κάθε ἐποχῆς, ἔτσι καί ἐμεῖς ἀδελφοί μου

έχομε ευθύνη για τήν κατάσταση του κόσμου στον οποίο μās έταξε ό Κύριος νά ζήσουμε. Καί στίς ημέρες μας πλεονάζει ή άμαρτία, όμως ό Κύριος μās έπισημαίνει ότι ταυτόχρονα υπερπερισσεύει ή Χάρις, όταν βιώνουμε τόν Θεό καί τόν Λόγο Του, όταν έκζητούμε μέ θερμή τήν βοήθεια καί τήν ένίσχυσή Του, όταν ή αγάπη μας «ού ζητεί τά έαυτής», αλλά «πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα έλπίζει, πάντα ύπομένει». Τότε, όπως μās διαβεβαιώνει ό Απόστολος Παύλος, «Η αγάπη ουδέποτε έκπίπτει».

Τό χαρακτηριστικό τής έποχής μας, σέ σχέση μέ τούς προηγούμενους αιώνες, είναι τό ότι έντείνεται ή τάση τής αυτονόμησης του ανθρώπου από τόν Θεό. Στην έποχή μας κυριαρχεί άκόμη, για πρώτη φορά σέ τόση ένταση, ή λογική των ανθρώπινων δικαιωμάτων, όπως τά έννοούν οι ισχυροί του κόσμου τούτου. Καί τά έννοούν συνήθως σέ σύμπλευση μέ τά συμφέροντά τους. Πά τόν Χριστιανό ή αγάπη, όπως τήν δίδαξε ό Κύριός μας Ίησους Χριστός καί τήν ύμνησε ό Απόστολος Παύλος, είναι πολύ άνωτέρα τής κατ' άνθρωπον δικαιοσύνης, ή όποία πάντως δέν μπορεί νά νοηθεί χωρίς τήν αγάπη. Κατά τόν άείμνηστο καθηγητή Παν. Μπρατσιώτη «ή αγάπη εύρύνει όχι μόνον τήν καρδιάν, αλλά καί τόν νούν καί τόν πνευματικό όρίζοντα του ανθρώπου, προφυλάσσει τήν δικαιοσύνην από του νά καταντήση *summum jus* καί *summa injuria* καί άνυψώνει τό διάφερον ήμών από του άτομου προς τό σύνολον, συνδυάζουσα ούτω άριστα κοινωνισμόν καί άτομισμόν. Όθεν εύστοχώτατα είχε παρατηρήσει ό συγγραφεύς τής Σοφίας Σολομώντος (ιβ' 19) "δει τόν δίκαιον φιλόανθρωπον είναι". Ως δέ παρετήρησεν βραδύτερον ό Αυγουστίνος όχι μόνον ή δικαιοσύνη, άλλ' ουδέ ή έλευθερία δύναται νά υπάρξει άνευ αγάπης (Έπιστ. 167). Πράγματι, λοιπόν, μόνον ή χριστιανική αγάπη δικαιούται νά ίσταται επί κεφαλής των ανθρώπινων ήθικων αξιων, άτε έφαπτομένη εκείνου, ό όποιος είναι αυτή ή αγάπη, δηλαδή του Θεου» (Παν. Μπρατσιώτου «Τό νόημα τής Χριστιανικής Αγάπης», Λόγος Πρυτανικός, Έκδ. Παν/μίου Αθηνων, Αθήναι, 1956, σελ. 21).

Πά τό ότι τά ανθρώπινα δικαιώματα ρυθμίζονται από τούς ισχυρούς τής Γης χωρίς αγάπης προς τούς έλαχίστους άδελφούς του Ίησου Χρι-

στοῦ καί χωρίς νά λαμβάνονται ὑπόψη τὰ δικαιώματα τῶν ἀδυνάτων, ὑπάρχουν πολλά παραδείγματα, εἴτε σέ ἀτομικό, εἴτε σέ κρατικό καί ὑπερκρατικό επίπεδο. Στά θέματα Βιοηθικῆς λ.χ. ἡ ζωή ἢ ὁ θάνατος τοῦ ἐμβρύου ρυθμίζεται ἐρήμην του καί σύμφωνα μέ τίς ἀπαιτήσεις καί τήν ἐγκωστική λογική τῶν κοσμικῶν ἀνθρώπων, στούς ὁποίους ἡ θυσιαστική ἀγάπη εἶναι κάτι τό ἄγνωστο. Τό μόνο πού γνωρίζουν εἶναι ὁ ὠφελιμισμός καί ὁ εὐδαιμονισμός, ἔνστικτα πού ὅταν κυριαρχοῦν στή ζωή τοῦ ἀνθρώπου τόν ὀδηγοῦν στήν παραβίαση τῆς φυσικῆς του κατάστασης καί στήν ὕβρη ἔναντι τοῦ Δημιουργοῦ Θεοῦ. Καί οἱ κυριαρχούμενοι ἀπό τὰ πάθη τους συνάνθρωποί μας δέν ἀρκοῦνται στή διάπραξη σοβαρῶν ἀμαρτημάτων κατά τῆς φυσικῆς κατάστασης τῶν πραγμάτων, ὅπως τήν καθόρισε ὁ Θεός, ἀλλά ἐπιχειροῦν μέ φανατισμό καί σχεδόν ἀπελπισμένα νά τὰ νομιμοποιήσουν καί νά τὰ ἐπιβάλλουν, χρησιμοποιώντας τήν κοσμική τους ἰσχύ. Ἀλλά ἡ φυσική τάξη καί οἱ φυσικοί νόμοι ἰσχύουν καί θά ἰσχύουν ὅσο θά ὑπάρχει ἡ Δημιουργία καί μόνο σέ ἐμπαθῆ στρουθοκαμηλισμό μπορεῖ νά ἀποδοθεῖ ἡ ἐπιδίωξη ἀνατροπῆς τους. Σκληρή συμπεριφορά ἐπιφυλάσσεται καί στούς γέροντες καί στούς βαρέως ἀσθενεῖς, ἐν ὀνόματι τοῦ δικαιώματος τοῦ «ἀξιοπρεποῦς θανάτου» καί τῆς, σέ σχῆμα ὀξύμωρο, ὀνομαζομένης «εὐθανασίας».

Ἐπίσης, σέ γενικότερη κλίμακα, ἡ ζωή τῶν ἀνθρώπων στήν ἀναπτυσσόμενη ἀνθρωπότητα ἔχει πολύ μικρότερη ἀξία καί σημασία, σέ σχέση μέ αὐτήν τῶν ἀνθρώπων τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν. Ἀκόμη φαινόμενα ὅπως τό ἐμπόριο γυναικῶν ἢ παιδιῶν, ἡ διακίνηση ναρκωτικῶν καί ἡ παράνομη ἐμπορία ὄπλων ἀποδεικνύουν τίς ἀδυναμίες τῆς ἀνθρωπότητας στό νά ἐπιβάλλει τήν πραγματική ἐν ἀγάπη δικαιοσύνη. Τέλος, εἶναι γνωστό ὅτι τὰ δίκαια ὀλόκληρων λαῶν ὑποτάσσονται στά συμφέροντα τῶν ἰσχυρῶν, πού ἐνεργοῦν μέ τήν βεβαιότητα τῆς ἀτιμωρησίας.

Ἀγαπητοί μου,

Στήν κατάσταση αὐτή ἐμεῖς, ὡς Χριστιανοί, ὀφείλουμε νά συνεχίσουμε τόν πνευματικό μας ἀγῶνα καί νά ἐντείνουμε τίς προσευχές

μας. Σήμερα έχουμε ένα επί πλέον εφόδιο. Είναι η εμπειρία τών 2.000 ετών τήν όποία διαθέτουμε. Γνωρίζουμε ότι πάντοτε υπήρχαν και θα εξακολουθήσουν να υπάρχουν Νέρωνες και Δοκλητιανοί, όπως επίσης γνωρίζουμε ότι αυτοί εξέλιπαν και η Έκκλησία ζει στον αιώνα. Γνωρίζουμε πολύ καλά τίς δοκιμασίες και τά μαρτύρια τών Νεομαρτύρων του 20ου αιώνα, πού υπέφεραν από ολοκληρωτικά και απάνθρωπα καθεστώτα, τά όποία, ενώ έθεωρούντο παντοδύναμα, κατέρρευσαν ως χάρτινοι πύργοι. Και στην αύγή του 21ου αιώνα ό Χριστιανισμός εξακολουθεί να αποτελεί τήν έλπίδα τής ανθρωπότητας και ή κηρυσσόμενη από τήν Έκκλησία μας αγάπη να είναι τό μόνο μέσο για τήν εμπέδωση τής ειρήνης και τής ευημερίας στον κόσμο.

Γνωρίζουμε ότι οί διωγμοί τών Χριστιανών δέν έχουν εκλείψει. Υπάρχουν κράτη στά όποία οί θρησκευτικές ελευθερίες και τά ανθρώπινα δικαιώματα θρησκευτικών και έθνικών μειονοτήτων καταπατώνται βάνουσα. Σέ όρισμένες χώρες στους Χριστιανούς απαγορεύεται ακόμη και ή άσκηση τών θρησκευτικών τους καθηκόντων. Από τήν πλευρά μας δέν παύουμε να ζητούμε οί θρησκευτικές ελευθερίες να έχουν γενική και παγκόσμια ισχύ. Δέν παύουμε επίσης να προωθούμε τήν ανεκτικότητα μεταξύ τών πιστών τών διαφόρων θρησκειών και να επιδιώκουμε να συμβάλουμε, στό μέτρο τών δυνατοτήτων μας, στη συνεννόηση μεταξύ όλων τών Χριστιανών, σε θέματα κοινών Αρχών και Αξιών.

Περαίνων τόν λόγο μου συγχαίρω και πάλι τόν Σεβασμιώτατο και τούς συντελεστές του παρόντος Συνεδρίου και εύχομαι σε όλους εσάς πού συμμετέχετε σ' αυτό να κομείσθε πάντοτε από τήν κατά Χριστόν Αγάπη, τήν όποία δίδαξε και ό Απόστολος Παύλος. Και σās παρακαλώ να προσεύχεσθε υπέρ τής αποκατάστασεως τής τρωθείσης υγείας μου.

Ή Χάρις του Κυρίου μας Ίησου Χριστού και ή Αγάπη του Θεού και Πατρός και ή Κοινωνία του Αγίου Πνεύματος να είναι πάντοτε μαζί σας.

† Ο αρχιεπίσκοπος
Ο Αθηνών Χριστόδουλος

***Χαιρετισμός τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κορίνθου,
Σικυῶνος, Ζεμενοῦ, Ταρσοῦ καί Πολυφέγγους κ. Διονυσίου***

Ἐντιμότατοι ἄρχοντες,
Ἐλλογιμώτατοι κ. Σύεδροι,
Ἐλλογιμώτατοι κ. ἐπικεφαλῆς τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συνεδρίου,
Πανοσιολογιώτατοι, Αἰδεσιμολογιώτατοι, Αἰδεσμώντατοι,
Εὐλαβέστατοι, εὐσεβεῖς Χριστιανοί, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά,

ὡς ὄγδοηκοστός ὄγδοος διάδοχος, εἰς τόν Ἀποστολικόν θρόνον τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας τῆς Κορίνθου, τοῦ Μεγάλου τῶν Ἐθνῶν Ἀποστόλου καί Πολιούχου ἡμῶν, προστάτου τε καί ἐφόρου, Παύλου τοῦ Οὐρανοβάμονος, ἔχω τήν ἰδιαιτέραν τιμὴν καί τήν ἐξαιρετικὴν χαρὰν νά παρίσταμαι σήμερον ἀνά μέσον ὑμῶν διὰ νά χαιρετίσω τήν ὡραία αὐτὴν πρωτοβουλίαν τοῦ πρώτου Διεθνoῦς Συνεδρίου μέ θέμα: «Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καί ἡ Κόρινθος», πού ἤδη μέ τήν Θεία Λειτουργία ἡ ὁποία ἐτελέσθη τό πρῶν ἐκηρῦξαμεν τήν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ.

Εἶναι ὄντως μεγάλη ἡ τιμὴ τόσον δι' ἐμέ προσωπικῶς ὅσον καί διὰ τό ποιμνιόν μου ἀλλά καί διὰ τήν Κορινθιακὴν γῆν, ἡ πραγματοποιήσις τοῦ Συνεδρίου αὐτοῦ.

Ὀφειλέται οἱ Κορίνθιοι εἰς τόν Μέγαν Εὐαγγελιστήν καί Χριστοκῆρυκα Παῦλον, σήμερον ἀποτίνομεν, καί δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου, φόρον τιμῆς ἐκφράζοντες τήν εὐγνωμοσύνην μας διὰ τήν ἀλήθειαν καί τόν φωτισμόν.

Βεβαίως θά ἦτο εὐχῆς ἔργον τό παρόν Συνέδριον νά εἶχε συμπεριληφθῆ εἰς τήν ἀπό φέτος ἀναβάθμισιν τῶν ἐορτῶν πρὸς τιμὴν τοῦ

Πολιούχου ἡμῶν, τὴν ὁποῖαν ἐπεχειρήσαμεν ἐν συνεννοήσει καὶ συνεργασία μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὸν τίτλον «Κορινθοῦ Παύλεια». Τοῦτο ὅμως δέν ἐστάθη δυνατόν, διότι ἡ πραγματοποίησις τοῦ Συνεδρίου εἶχεν προγραμματισθεῖ ἐπὶ τοῦ μακαριστοῦ Προκατόχου ἡμῶν καὶ μάλιστα ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Δήμου Κορινθίων κατὰ παράκλησιν καὶ προτροπὴν τοῦ τότε Δημάρχου κ. Θωμᾶ Θωμαΐδη πρὸς τὸν ἐπικεφαλῆς τῆς ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς, τὸν Ἑλλογιμώτατον Ὁμότιμον Καθηγητὴν κ. Στυλιανὸν Παπαδόπουλον, ὁ ὁποῖος παρά τὴν ἀπροσδόκητον δοκιμασίαν του, ἐβάστασεν καὶ βαστάζει εἰσέτι «τό βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα» (Ματθ. κ', 12), τοὺς ὁποῖους ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς θερμῶς εὐχαριστοῦμεν καὶ συγχαίρομεν.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἶναι μία πολὺπλευρος προσωπικότης, θρησκευτικὴ ἰδιοφυΐα δυσκόλως συλλαμβανομένη. Τὰ ἀποτελέσματα ὅμως τῆς Ἱεραποστολικῆς του προσφορᾶς εἶναι αὐτά, τὰ ὁποῖα ἀναδεικνύουν τό μεγαλεῖον του καὶ φανερώνουν τὴν Θεόθεν ἀποστολήν του. Ἡ μὀρφωσίς του εἰς τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον, ὁ πλατὺς προσανατολισμὸς του, ἡ οἰκουμενικὴ ἀντίληψίς του περὶ τῆς σωτηρίας καὶ ἡ ἐμπειρία του παρά τὴν ὁδὸν τῆς Δαμασκοῦ, ὡς καὶ αὐτὴ ἡ μετέπειτα ὑφαρπαγὴ του ἕως τρίτου οὐρανοῦ, εἶναι ἀποφασιστικοὶ σταθμοὶ τῆς ζωῆς του ἀλλὰ καὶ τῆς Ἱεραποστολικῆς του ἐργασίας πρὸς διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου τῆς σωτηρίας εἰς τὸν τότε γνωστὸν κόσμον, τὴν Οἰκουμένην. Προικισμένος δι' ἑνὸς σπανίου ταλάντου πρωτοτυπίας ἐγνώριζε αὐτὸς καλῶς πῶς νά θέτῃ νέον οἶνον εἰς ἀσκούς παλαιούς. Ἄν αἱ ἐπιστολαὶ του, προϊόν μιᾶς Ἱεραποστολικῆς ἐργασίας δύο περὶπου δεκαετιῶν, προσφέρουν πολὺτιμον ὑλικὸν εἰς τὸν ἐρευνητὴν πρὸς ἐκτίμησιν τῆς προσωπικῆς του συνεισφορᾶς εἰς τὸν Χριστιανισμόν, αἱ δύο πρὸς Κορινθίους ἐπιστολαὶ ὁμοῦ μετὰ ἀναφορῶν εἰς τό βιβλίον τῶν Πράξεων δίδουν τὴν δυνατότητα ἰδιαίτερας διερευνήσεως τῆς σχέσεώς του πρὸς τὴν Κόρινθον συμφώνως ἄλλωστε καὶ μέ τό θέμα τοῦ παρόντος συνεδρίου «Ἀπόστολος Παῦλος καὶ Κόρινθος».

Αἱ ἀναφοραὶ του εἰς τὰς ἐπιτιμήσεις, εἰς τὰς διαιρέσεις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, διὰ τὴν ἀνοχὴν τοῦ αἱμομίκτου, διὰ τὰς δίκας τῶν Χριστιανῶν εἰς

τά κοσμικά δικαστήρια, διά τήν πορνείαν, αἱ ἀπαντήσεις εἰς τὰ ὑποβληθέντα ἐρωτήματα τῶν Κορινθίων περί γάμου καί παρθενίας, περί εἰδωλοθύτων, περί εὐταξίας ἐν τῇ λατρείᾳ, περί ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν εἰς τήν Α΄ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολήν του ἀλλά καί ἡ ἀνασκόπησις γεγονότων μέ τήν ὑπεράσπισιν τοῦ Ἀποστολικοῦ του ἀξιώματος καί τοῦ κηρύγματός του, ἡ λογία διά τήν Ἐκκλησίαν τῆς Ἱερουσαλήμ, μαζί μέ τήν ἀναίρεσιν τῶν συκοφαντιῶν τῶν ψευδαδέλφων καί τήν προβολήν τοῦ Ἀποστολικοῦ του κύρους εἰς τήν Β΄ του πρὸς Κορινθίους ἐπιστολήν ἀποτελοῦν πρόσφορον ἔδαφος πρὸς διερεύνησιν, ώραίας ἐμπνεύσεις καί δημιουργικὴν ἐργασίαν πρὸς αἰσίαν ἔκβασιν τοῦ συνεδρίου τούτου καί συναγωγὴν χρησίμων συμπερασμάτων.

Ὅμως τό 13ο Κεφάλαιον τῆς Α΄ πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῆς του, τό ὁποῖον ἀποτελεῖ τόν λεγόμενον «Ὑμνο τῆς ἀγάπης», εἶναι ὅ,τι καλύτερον ἔχει νά ἐπιδείξῃ ὁ Μέγας αὐτός Ἀπόστολος, ὁ ὁποῖος, τῷ ὄντι, ἀποτελεῖ τό φαινόμενον, πρὸς τό ὁποῖον ὅλες οἱ γενεές θά προσβλέπουν μετά θαυμασμοῦ καί ἀπό τοῦ ὁποῖου αἱ ὕψισται θεολογικαὶ συλλήψεις καί αἱ πολύτιμα ἀξία περί ζωῆς, ἡθους καί ἀρετῆς θά ἀντλῶνται.

Ταῦτα πάντα, ἐπιβεβαιώνουν τήν πίστιν τῆς Ἐκκλησίας ὅτι οἱ συγγραφεῖς τῶν βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐλάλησαν «ὑπό πνεύματος ἁγίου φερόμενοι» (Β΄ Πέτρ. α΄, 21), γεγονός τό ὁποῖον καθιστᾷ τούς ἐρευνητάς-ἐρμηνευτάς ἰδιαίτερος προσεκτικούς, διότι ἐάν κάποιος ἐξ αὐτῶν πλησιάσῃ τόν νοῦν τοῦ συγγραφέως καί ἐπὶ τοῦ προκειμένου τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, εἶναι ὅμως μακράν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, θά δώσῃ ἴσως μίαν ἐρμηνείαν γραμματικῶς ἢ ἱστορικῶς, ἐπιστημονικῶς δηλαδή ὀρθήν, θά τοῦ ἔχουν ὅμως διαφύγη οὐσιώδη στοιχεῖα, ἡ ἔλλειψις τῶν ὁποίων θά καθιστᾷ τήν ἐργασία του ἀτελή. Ἡ ὀρθή ἐρμηνεία ἑνός θεοπνεύστου κειμένου δίδεται ὑπό τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος, τό ὁποῖον ἐνέπνευσε τόν συγγράψαντα τοῦτο καί ἐπειδὴ τό ἅγιον Πνεῦμα λαλεῖ τόν Λόγον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, εὐρίσκεται ἄρα ἐντός τοῦ Πνεύματος τῆς Ἐκκλησίας.

Ταῦτα λέγοντες, εὐχόμεθα ἀπό κέντρου ψυχῆς τε καί καρδίας ἐπιτυχίαν τῶν ἐργασιῶν τοῦ παρόντος Συνεδρίου ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Τοπικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας τῆς Ἐκκλησίας καθόλου, ἀλλά καί θεραπείαν τῆς Ἐπιστήμης.

Καταστέφομεν ὅθεν πάντας τοὺς συντελεστάς καί δὴ τοὺς κ. Νομάρχην Κορινθίας καὶ τὸν Δήμαρχον τῶν Κορινθίων καὶ τοὺς περὶ αὐτοὺς Νομαρχιακοὺς καὶ Δημοτικοὺς Συμβούλους ἀντιστοίχως ὡς καὶ τοὺς συνέδρους τοῦ Συνεδρίου τῆ ὀλοθύμῳ πατρικῇ ἡμῶν εὐχῇ καὶ Ἀρχιερατικῇ εὐλογίᾳ, ὁ δὲ τοῦ φωτός χορηγὸς ὁ καλέσας τὸν διώκτην Σαῦλον εἰς τὴν ἀληθινὴν πίστιν, καὶ βεβαιώσας αὐτόν ὅτι «λαὸς ἐστὶ μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ» (Πράξ. ιη´, 10), Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, εἶθε νὰ φωτίζη καὶ ὀδηγή ἅπαντας εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν καὶ ἔρμηνείαν τῆς Παυλείου προσφορᾶς καὶ Θεολογίας ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ.

Χαιρετισμός του Νομάρχη Κορινθίας κ. Νικόλαου Ταγαρά

Το 1ο Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο, με θέμα «Απόστολος Παύλος και Κόρινθος – Οι προς Κορινθίους επιστολές», αρχίζει στην Κόρινθο με τη συμμετοχή 100 και πλέον επιστημόνων απ' όλο τον κόσμο. Είναι η πρώτη φορά που ένα τέτοιο Συνέδριο διοργανώνεται στη χώρα μας, αποτελώντας, στο σύνολό του, ένα γεγονός μείζονος σημασίας για τις διαχριστιανικές και διαπολιτισμικές επαφές σε παγκόσμιο επίπεδο. Η Εκκλησία της Κορίνθου ιδρύθηκε από τον Απόστολο Παύλο γύρω στο 51/52 μ.Χ. και είναι γνωστή παγκοσμίως λόγω των δύο Επιστολών του προς Κορινθίους. Στην Α' Επιστολή υπάρχει ο περίφημος Ύμνος της Αγάπης, ενώ η Β' Επιστολή διαπνέεται από το θέμα της συμφιλίωσης. Σε μια εποχή επικίνδυνης ηθικής παρακμής, ο Απόστολος Παύλος έδωσε νέα φτερά στην κοινωνία της Κορίνθου, θέτοντας τις βάσεις ενός καινούργιου κόσμου. Η ροπή προς την «επίπλαστη γνώση», συνδυασμένη με την ατομοκρατία, υποχρεώνει τον Παύλο να αντιπαρατάξει στην ανθρωποκεντρική ελληνική σοφία τη «σοφία του Θεού» και την αγάπη που «οικοδομεί».

Χαιρετίζοντας το 1ο Διεθνές Συνέδριο ως κορυφαίο πνευματικό γεγονός θέλω να ευχαριστήσω θερμά την επιστημονική ομάδα της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, και ιδιαίτερα τον συμπολίτη μας Καθηγητή κ. Στυλιανό Γ. Παπαδόπουλο, για την επιτυχή διοργάνωση, καθώς και για τη συμβολή τους, στην περαιτέρω κατανόηση του προσώπου και του έργου του ιδρυτή της Εκκλησίας μας.

Η χαρά μου είναι μεγάλη, διότι πλήθος συμπολιτών μας έχει την ευκαιρία να ακούσει εξαιρετικές ομιλίες για τον Απόστολο Παύλο, οι οποίες εμβαθύνουν στα νοήματα της ζωής του και των μηνυμάτων του προς τον άνθρωπο. Ο Απόστολος Παύλος είναι εκείνος που έκανε το

λυτρωτικό μήνυμα του Χριστού παγκόσμιο κτήμα. Στη δράση του οφείλεται η εξάπλωση του Χριστιανισμού στον ελληνιστικό χώρο, στην Ευρώπη και από εκεί σε όλα τα έθνη. Γι' αυτό και ονομάστηκε «Απόστολος των Εθνών». Ο πολιτισμός της Ευρώπης χρωστά πολλά στον Απόστολο Παύλο, ο οποίος, με ανοικτούς ορίζοντες, πριν από είκοσι αιώνες, είδε τον κόσμο ως μια γειτονιά, όλους παιδιά του Θεού, και δίδαξε ότι με την αγάπη, μπορούμε να κατακτήσουμε ειρηνικά όλο τον κόσμο. Στη σημερινή εποχή της παγκοσμιοποίησης, η διδασκαλία του δίνει το στίγμα για τη διατήρηση των ηθικών αρχών και αξιών. Παραμένει διαχρονικό το μήνυμα για την κοινωνία μας, ότι μπορούμε να κατακτήσουμε ειρηνικά όλο τον κόσμο δείχνοντας αγάπη, ενώ τα προβλήματα δεν λύνονται με τη βία.

Τα αποτελέσματα του Συνεδρίου θα καταδείξουν στη Διεθνή Επιστημονική Κοινότητα και τη μεγάλη σημασία των αρχαιοτήτων της Κορινθιακής γης και της ιστορίας τους. Αποτελεί μεγάλη πνευματική κληρονομιά για όλους τους Κορίνθιους και γενικότερα για όλους τους Έλληνες ο θησαυρός που μας έδωσε ο Απόστολος Παύλος και οφείλουμε να τον διαχειριστούμε και να τον αξιοποιήσουμε με τρόπο αντάξιο της παράδοσής μας.

Τέλος, επιτρέψατέ μου, αξιότιμοι κ.κ. εισηγητές, να σας καλωσορίσω ως Νομάρχης Κορινθίας και να σας ευχαριστήσω θερμά για την επιστημονική προσφορά που ήρθατε να καταθέσετε στην πόλη μας.

***Χαιρετισμός τοῦ Δημάρχου Κορινθίων
κ. Ἀλεξάνδρου Πνευματικοῦ***

Σεβασμιότατε, κ. Νομάρχα, ἀξιότιμοι κ.κ. εἰσηγητές, κ.κ. συνάδελφοι καί ἀγαπητοί συμπολίτες, καλωσορίσατε ὅλοι στήν ἀποψινή μεγάλη μας ἑορτή. Γιατί ὡς ἑορτή ἐπιστημονική, θεολογική καί ἱστορίας τοῦ τόπου μας νιώθουμε τό σπουδαῖο συνέδριο γιά τόν Ἀπόστολο Παῦλο καί τήν Κόρινθο τοῦ πρώτου χριστιανικοῦ αἰώνα. Σᾶς διαβεβαιώνω, κ.κ. εἰσηγητές, ὅτι ὡς Κορίνθιοι εἴμαστε πολύ ὑπερήφανοι γιά τόν Ἀπόστολο τῶν Ἐθνῶν, πού τίμησε τήν πόλη μας, πού τήν ἀγίασε καί τήν πλούτισε μέ θεία σοφία, πού γρήγορα ἔγινε θεμέλιο τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλά καί τοῦ παγκόσμιου.

Κύριοι εἰσηγητές, οἱ πολιτικές, οἱ στρατιωτικές καί ὅλες οἱ ἀρετές τοῦ τόσο πλούσιου σέ πολιτιστική προσφορά κορινθιακοῦ χώρου μας ὄχι μόνο σᾶς εὐχαριστοῦμε ἀπό καρδίας, ἀλλά καί σᾶς εὐγνωμονοῦμε. Σπεύσατε, ἀπό τά πέρατα τῆς γῆς, στό κάλεσμα τοῦ Δήμου Κορινθίων καί τῆς Ὄργανωτικῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπιτροπῆς νά καταθέσετε τή σοφία σας καί τήν ἐπιστημονική ἐμπειρία σας ἀπό τίς πολυετεῖς ἔρευνές σας σχετικά μέ τόν Ἀπόστολο τῶν Ἐθνῶν καί τήν ἱστορία τῆς Κορίνθου. Κι ἐγώ ἰδιαίτερα, ὡς πρῶτος πολίτης τοῦ τόπου, μέ ὅλους τούς Κορινθίους πού βρίσκονται ἀπόψε στό πολύ ὠραῖο θέατρό μας, σᾶς εὐχόμαστε καλή κι εὐχάριστη διαμονή.

Ὁμόφωνα τό Δημοτικό Συμβούλιο ἀποφάσισε νά κάνει ὅ,τι μπορεῖ γιά νά σᾶς ἐξασφαλίσαι ἄνετη διαμονή, ὥστε φεύγοντας γιά τίς πατρίδες καί τά πανεπιστήμιά σας, νά μᾶς θυμᾶσθε μέ ἀγάπη, ὅπως ἐμεῖς θά σᾶς θυμόμαστε μέ σεβασμό.

Ὁ Δήμος μας ἔχει ὑπερπλούσια ἱστορία σέ ὅλα τά πεδία τοῦ πολιτισμοῦ ἀλλά δέν εἶναι πλούσιος σέ χρήματα. Ὅμως ὅλοι εἴμαστε πλού-

σιοι σέ καρδιές καί αγάπη, ὅπως μᾶς τήν δίδαξε ὁ μέγας μας Παῦλος, γράφοντας πρὸς τοὺς προπαπποῦδες μας. Ἐπιθυμῶ νά σᾶς πληροφορήσω ὅτι τό Δημοτικό μας Συμβούλιο δέν ἔχει ἐγκρίνει γιά ἄλλα συνέδρια ὅσα χρήματα ἐνέκρινε γιά τό παρόν συνέδριο. Τό λέγω αὐτό, κ.κ. εἰσηγητές, ὄχι γιά νά ὑπερηφανευθοῦμε ὡς Κορίνθιοι, ἀλλά γιά νά τονίσω πόσο τιμᾶμε, πόσο συνειδητά προσκυνᾶμε τόν πολιοῦχο μας ἅγιο Παῦλο, ἀλλά καί πόσο βαθιά ἐκτιμᾶμε τή δική σας ἐπιστημονική ἀξία καί συμβολή.

Ἵλοι περιμένουμε ἀγωνιωδῶς ν' ἀκούσουμε τίς σοφές εἰσηγήσεις. Λίγες ὁμως λέξεις νά εἰπῶ γιά τήν Ὀργανωτική Ἐπιστημονική Ἐπιτροπή μ' ἐπικεφαλῆς τόν συμπολίτη μας Ὁμότιμο Καθηγητή τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Στυλιανό Γ. Παπαδόπουλο. Μᾶς ἐντυπωσίασαν μέ τόν ἐπιστημονικό τους ζήλο, τήν ὀργανωτική τους ἰκανότητα καί προπαντός μέ τό ἐνδιαφέρον τους γιά τήν πόλη μας καί τόν ἅγιο Παῦλο ὄλων μας. Ἐνα εὐχαριστῶ εἰλικρινές καί βαθύ ἀπό μέρους μας. Ἐχουν τήν εὐγνωμοσύνη μας.

Τέλος, ἀγαπητοί καί σεβαστοί Σύεδροι, καλωσορίσατε στήν Κόρινθο τοῦ ἁγίου Παύλου.

**Β' ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ –
INTRODUCTORY SPEECHES**

Ἡ Κόρινθος τήν ἐποχή τοῦ ἀποστόλου Παύλου

Γεωργίου Γαλίτη

Ὁμοτ. Καθηγητοῦ Θεολογικῆς Σχολῆς
Ἐθνικοῦ καί Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Δέν ἔχουν ὅλες οἱ πόλεις τοῦ κόσμου τό προνόμιο νά χάνεται ὁ χρόνος τῆς ἴδρυσῆς τους στά βάθη τῆς προΐστορίας. Αὐτό τό προνόμιο τό ἔχει ἡ Κόρινθος, ἡ πόλη πού φιλοξενεῖ τό συνέδριό μας, μέ τήν εὐγενῆ πρωτοβουλία καί χορηγία τῶν ἀρχῶν τῆς τοπικῆς αὐτοδιοίκησης.

Ἐπί πλέον, ἐλάχιστες εἶναι οἱ πόλεις πού ἔχουν τό ξεχωριστό προνόμιο νά ἀνάγουν τήν ἴδρυση τῆς τοπικῆς ἐκκλησίας τους στόν μέγα Παῦλο, τόν ἀπόστολο τῆς Ἐθνῶν, τόν πρῶτο μετά τόν Ἐνα, πού εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Κι αὐτό τό μέγα προνόμιο τό ἔχει πάλι ἡ εὐλογημένη πόλη τῆς Κορίνθου.

Τό ὄνομα *Κόρινθος* εἶναι προελληνικό. Στόν Ὅμηρο ἀναφέρεται ὡς *Ἐφύρα*, στήν ἰωνική διάλεκτο Ἐφύρη (Ἰλιάς Ζ 152). Ἄλλα ὀνόματά της, τά *Ἐπώπη* καί *Ἡλιούπολις* (Ἡλίου πόλις). Τό τελευταῖο ὄνομα ἐξηγεῖ ἡ μυθολογία, κατὰ τήν ὁποία ὁ Ἥλιος καί ὁ Ποσειδῶν ἐφιλονίκησαν γιά τήν κατοχή τῆς πόλης, τελικά ὅμως συμβιβάστηκαν, καί ἔλαβε ὁ Ποσειδῶν τόν Ἴσθμό καί ὁ Ἥλιος τόν Ἀκροκόρινθο. Ἀπό τόν Ἥλιο κατήγετο ὁ Μαραθῶν, ὁ πατέρας τοῦ Σικυῶνα καί τοῦ Κορίνθου, τοῦ πρώτου βασιλιά, ὁ ὁποῖος ἔδωσε τό ὄνομά του στήν πόλη, πού προηγουμένως λεγόταν Ἐφύρα, ὅπως ἦταν γνωστή καί στόν Ὅμηρο, ἀπό τό ὄνομα τῆς πρώτης κατοίκου, θυγατέρας τοῦ Ὤκεανοῦ. Τόν Κόρινθο διεδέχθη ἡ Μήδεια, καί αὐτήν ὁ Σίσυφος.

Αὐτά ἡ μυθολογία. Ἀπό πλευρᾶς τώρα ἀνασκαφῶν, τά εὐρήματα

ἀποδεικνύουν ὅτι στό ἔδαφος τῆς ἀρχαίας πόλης καί στήν ἐγγύτατη περιοχή της ὑπῆρχαν οἰκισμοί ἤδη ἀπό τήν προϊστορική καί κυρίως τή νεολιθική, ἀλλά καί τή μυκηναϊκή ἐποχή.

Ἡ ἀρχή τῆς Κορίνθου στήν ιστορική πλέον ἐποχή πρέπει νά τοποθετηθεῖ μετά τήν κάθοδο τῶν Δωριέων καί νά θεωρηθεῖ ὅτι ὁ ἐποικισμός ξεκίνησε ἀπό τό Ἄργος.

Τόν 8ο αἰώνα ἡ πλούσια ἤδη λόγω τῆς προνομιακῆς της θέσεως Κόρινθος ἰδρύει πολλές σημαντικές ἀποικίες, ὅπως εἶναι ἡ Ποτεΐδαια, ἡ Λευκάς, ἡ Κέρκυρα, τό Ἀνακτόριον, ἡ Ἀμβρακία, ἡ Ἀπολλωνία, ἡ Ἐπίδαμνος, οἱ Συρακοῦσες, καί καθίσταται μεγάλη ναυτική δύναμη (Θουκ. 1, 13, 2 κ.έ.).

Ἡ ιστορία τῆς Κορίνθου ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστο μέρος τῆς καθόλου ἑλληνικῆς ιστορίας. Ἡ πόλη ἦταν τό τελευταῖο προπύργιο τῶν Ἑλλήνων στούς ἀγῶνες τους πρὸς ἀναχαίτισιν τῶν ἐπιθέσεων τῶν ρωμαϊκῶν λεγεῶνων. Τελικά ὁ Ρωμαῖος *Λεύκιος Μόμμιος* κατέλαβε τό 146 π.Χ. τήν πόλη, τήν ὁποία κατέστρεψε ὀλοσχερῶς. Οἱ κάτοικοί της σφαγιασθήκαν ἢ πουλήθηκαν ὡς δούλοι καί ἡ περιοχή ἔμεινε ἐρειπωμένη γιά ἕναν αἰώνα, ἕως ὅτου ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ τήν ἀνοικοδομεῖ ὡς *colonia Laus Julia Corinthus*. Σ' αὐτήν ἐγκαθιστᾷ ἀπόμαχους στρατιῶτες (βετεράνους) καί κυρίως ἀπελευθέρους, πού ἐξελληνίσθησαν ταχύτατα. Πολύ σύντομα, τό 29 π.Χ., καθίσταται ἔδρα τοῦ ρωμαίου ἀνθυπάτου καί πρωτεύουσα τῆς συγκλητικῆς ἐπαρχίας τῆς Ἀχαΐας, πού περιελάμβανε τήν Πελοπόννησο καί τή Στερεά Ἑλλάδα. Ἡ πολλαπλῶς ἐκδηλούμενη εὐνοια τῶν ρωμαίων αὐτοκρατόρων, σέ συνδυασμό μέ τήν προνομιούχο θέση της, συνετέλεσαν ὥστε ἡ πόλη νά ἀνακτήσει τήν παλαιά αἴγλη καί ἀκμή της καί νά γίνει μία ἀπό τίς σπουδαιότερες πόλεις τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ θέση τῆς Κορίνθου ἦταν ἐξόχως πλεονεκτική. Τό φρούριο τοῦ Ἀκροκορίνθου ἐθεωρεῖτο τό ἰσχυρότερο ὄχυρό ὄλων τῶν ἑλληνικῶν πόλεων. Ἡ θέση της παρά τόν Ἴσθμό, ὅπου κατέληγαν ὅλοι οἱ δρόμοι ἀπό καί πρὸς τήν Πελοπόννησο, ἦταν ἐξόχως στρατηγική: Στό τεῖχος τοῦ Ἴσθμοῦ 400 μόνον ἄνδρες μπορούσαν νά ἀναχαιτίσουν ὁποιαδήποτε ἐπίδρομή καί νά προστατεύσουν ἔτσι ὀλόκληρη τήν Πελοπόννησο ἀπό ἐπιθέσεις ἀπό ξηρᾶς. Ἡ θέση ἐξ ἄλλου μεταξύ δύο θαλασ-

σών, για τήν ὁποία πῆρε τό ὄνομα διθάλασσος ἢ ἀμφιθάλασσος, τῆς ἐπέτρεψε ἀπό πολύ ἔνωρίς νά ἐλέγχει τό διαμετακομιστικό ἐμπόριο καί τή διακίνηση ἀγαθῶν ἀπό Βορρᾶ πρὸς Νότον καί τάνάπαλιν. Ἐξ ἄλλου, καί γιά τό ἐμπόριο ἀπό Ἀνατολή πρὸς τή Δύση καί τό ἀντίθετο, ἦταν στρατηγικό σημεῖο ἡ Κόρινθος. Μέσω τῆς Διόλκου, πού πολύ νωρίς κατασκευάστηκε, μεταφέρονταν σέ ἕναν πλακόστρωτο δρόμο τά πλοῖα καί τά φορτία τους στήν ἀπέναντι θάλασσα. Ἔτσι ἀπέφευγαν τόν περίπλου τῆς Πελοποννήσου, γιά τήν ἐξαιρετική ἐπικινδυνότητα τοῦ ὁποίου ὀμιλεῖ ἤδη ὁ Ὅμηρος (Ὀδ. ι 79 –83. γ 286 –299), καθὼς καί ὁ Στράβων, μέ τή γνωστή παροιμιώδη φράση του: «Μαλέαν δέ κάμψας, ἐπιλάθου τῶν οἴκαδε» (8, 6, 20).

Ἡ Κόρινθος εἶχε δύο ἐπίνια. Τό ἀνατολικό ἦταν οἱ *Κεγχερές* στόν Σαρωνικό κόλπο, περίπου ἑπτὰ χιλιόμετρα νοτιοανατολικά, κώμη περιτειχισμένη, κατοικούμενη ἤδη ἀπό τήν προϊστορική ἐποχή. Στούς ρωμαϊκοὺς χρόνους ἔλαβε μεγάλη ἀνάπτυξη.

Τό δεύτερο ἐπίνιο, τό δυτικό, ἦταν τό *Λέχαιο*, στόν Κορινθιακό κόλπο, τρία χιλιόμετρα βορείως τῆς πόλεως, μέ τήν ὁποία τό συνέδεε διπλό τεῖχος. Τό παλιό λιμάνι εἶναι καί σήμερα ἀναγνωρίσιμο, παρά τίς προσχώσεις. Ἄλλα ἀρχαῖα ἐρείπια σώζονται ἐλάχιστα σήμερα.

Ἡ προνομιακή θέση τῆς Κορίνθου κατέστησε τήν πόλη ἐξαιρετικά πλούσια. Ἦδη ὁ Ὅμηρος τήν ὀνομάζει «ἀφνειόν» (Ἰλιάς Β 570), δηλαδή πλούσια, ἐνῶ στήν κλασική ἐποχή χαρακτηρίζεται ὡς «εὐδαίμων», «καλή», «ὀλβία». Ἡ ἐπανιδρυθεῖσα ἀπό τόν Ἰούλιο Καίσαρα πόλη δέν ὑστεροῦσε καθόλου σέ εὐδαιμονία, κάλλος καί πλοῦτο ἀπό τήν παλαιά, χάρη στή νέα ἀνθηση τοῦ ἐμπορίου, τῆς βιομηχανίας καί τῆς ναυσιπλοῖας. Σέ λίγο χρόνο μετά τή νέα ἐποίκησή της εἶχαν συρρεῦσει σ' αὐτήν πλῆθος ἑτερογενῶν στοιχείων, Ἕλληνες καί ξένοι καί προπαντός Ἰουδαῖοι, οἱ ὁποῖοι προσηλύτισαν στή θρησκεία τους καί Ἐθνικούς. Ἀργότερα ἡ ἐβραϊκή παροικία αὐξήθηκε, ὅταν κατέφυγαν σ' αὐτήν πολλοί Ἰουδαῖοι πού ἐκδιώχθηκαν ἀπό τή Ρώμη ἐπί Κλαυδίου. Στίς ἀνασκαφές βρέθηκε μία μαρμάρινη ἐπιγραφή, πού βρισκόταν στό ὑπέρθυρο τῆς κυρίας εἰσόδου μιᾶς συναγωγῆς καί ἔγραφε: [ΣΥΝ]ΑΓΩΓΗ ΕΒΡ[ΑΙΩΝ].

Ὁ νέος κοσμοπολιτικός πληθυσμός πού συνέρρευσε ἀπό ὅλη τήν

οίκουμένη, απορρόφησε βαθμιαία τούς εξελληνισθέντες παλαιούς ρωμαίους έποίκους. Μέσα σέ λίγο διάστημα ή Κόρινθος ξεπέρασε σέ σημασία όλες τίς παλιές έλληνικές πόλεις, έτσι πού έφθασε νά ανταγωνίζεται καί αúτην τήν Άλεξάνδρεια. Έπίσης ανέκτησε τό παλιό τιμητικό προνόμιο τής διευθύνσεως τών Ίσθμίων αγώνων.

Ό κοσμοπολιτικός χαρακτήρας της έφερε καί τόν *θηρησκευτικό συγκρητισμό*. Οί Σϋροι έφεραν τήν Άστάρτη καί τόν Μέλκαρτ, οί Φρϋγες τόν Άττι καί τήν Κυβέλη, οί Αιγύπτιοι τήν Ίσιδα, τόν Όσιρι καί τόν Σέραπι. Ίδιαίτερα όμως έτιματο στήν Κόρινθο ή Πάνδημος Άφροδίτη. Ένώ ή παλαιά πόλη ήταν αφιερωμένη στόν Ποσειδών, ή νέα ήταν ή πόλη τής Άφροδίτης, τής όποίας ό περίφημος ναός πάνω στόν Άκροκόρινθο είχε, κατά στόν Στράβωνα, χίλιες ιερόδουλες, πού ύπηρετούσαν τή θεά σέ μικρούς ευπρόσωπους οικίσκους γύρω από τόν ναό, διαδίδοντας τήν «κορινθιακή ασθένεια». Όσο κι αν θεωρείται σήμερα υπερβολικός ό αριθμός πού δίδεται από τόν Στράβωνα, είναι ένδεικτικός τής έκτάσεως τής «ιερής» πορνείας στήν πόλη αúτη. Έξ άλλου οί ιερόδουλες είχαν ιδιαίτέρως τιμητικές θέσεις στό θέατρο, όπως οί Έστιάδες τής Ρώμης. Οί ιερόδουλες όδηγοϋσαν τούς ναυτικούς από τό λιμάνι στά καταλύματά τους, αφήνοντας αποτυπώματα μέ τά σανδάλια τους πού έγραφαν ΕΠΟΥ, δηλαδή ακολουθεί. Ναός τής Άφροδίτης ύπήρχε καί στίς Κεγχρεές, όπου λατρευόταν ή θεά μαζί μέ τόν Άσκληπιό, τήν Ίσιδα καί τόν Ποσειδών. Ίερό τής Άφροδίτης, καθώς καί ιερό του Ποσειδών, ύπήρχαν στό Λέχαιο.

Η έκλυση τών ήθών ήταν παροιμιώδης. Τόν πλούτο καί τή συνακόλουθη ακρίβεια τής ζωής, αλλά καί τή διαφθορά τών κατοίκων δηλώνει ή γνωστή ρήση: «ού παντός άνδρός ές Κόρινθον έσθ' ό πλούς», ένώ έκφράσεις όπως: «κορινθία κόρη», «κορινθία παίς», «κορινθιαστής», «κορινθιάζεσθαι», καθόλου δέν συνέβαλλαν στήν καλή, από ήθικης άπόψεως, φήμη τής πόλεως.

Η Κόρινθος τής έποχής του Παύλου ήταν μία μεγαλούπολη 200.000 κατοίκων. Λίγο περισσότερους είχε μόνον ή Θεσσαλονίκη καί ή Έφε-

σος. Ἡ Ἀλεξάνδρεια καί ἡ Ἀντιόχεια εἶχαν διπλάσιο πληθυσμό, μισό ἑκατομμύριο. Ἡ Ρώμη ἦταν ἡ μεγαλύτερη πόλη τοῦ κόσμου, ἡ μόνη μέ πληθυσμό ἑνός ἑκατομμυρίου. Σημειωτέον ὅτι ὁ πληθυσμός ὁλοκλήρου τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους ὑπολογίζεται ὅτι ἦταν τότε 50-60 ἑκατομμύρια.

Ὅπως καί στήν πρό τῆς καταστροφῆς παλαιά Κόρινθο, ἔτσι καί στή νέα πόλη, ἓνα σημαντικό μέρος τῶν κατοίκων ἦταν δοῦλοι, ὅπως ἐπέβαλλαν οἱ κοινωνικές συνθήκες τῆς ἐποχῆς γενικά, καί οἱ ἐμπορικές καί βιομηχανικές ἀνάγκες τῆς πόλεως εἰδικώτερα. Τήν ἴδια ἐποχή στήν Ἀλεξάνδρεια, ἀπό τοὺς 500.000 κατοίκους, οἱ 200.000 ἦταν δοῦλοι. Στήν Κόρινθο, ἐκτός τῶν δούλων, μεγάλο ἦταν καί τό πλῆθος τῶν φτωχῶν, ἐργατῶν τοῦ λιμανιοῦ καί ἄλλων, πού συνυπῆρχαν, φυσικά, μέ τοὺς λιγότερο πλουσίους ἢ ἀπλᾶ εὐκατάστατους.

Ἡ πόλη κατελάμβανε ἔκταση 6.000 στρεμμάτων. Τό μήκος τοῦ τείχους ἔφθανε τά 21 χιλιόμετρα. Ἐτσι ἡ Κόρινθος ἦταν ἡ μεγαλύτερη σέ ἔκταση πόλη τῆς Ἑλλάδας, πιο μεγάλη ἀπό τήν παλαιά, πού εἶχε ἔκταση 3.000-4.000 στρεμμάτων καί μήκος τείχους 7 χιλιόμετρα χωρίς τήν ἀκρόπολη. Ἡ νέα πόλη εἶχε 23 ναοὺς, 5 ἀγορές, 5 δημόσια λουτρά, 5 στοές μέ παντός εἶδους καταστήματα πολυτελείας, 2 βασιλικές, δηλαδή αἵθουσες δικαστηρίου, καί πολλά θέατρα καί ἀμφιθέατρα, ἓνα ἀπό τά ὅποια ἦταν εἴκοσι δύο χιλιάδων θέσεων.

* * *

Αὐτή ἦταν ἡ Κόρινθος, ὅταν τήν ἐπεσκέφθη ὁ ἀπόστολος Παῦλος, μετά τήν πολύ μικρή ἀπήχηση πού εἶχε ὁ λόγος του στόν Ἄρειο Πάγο τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Παῦλος ἔδειχνε ιδιαίτερη προτίμηση στίς μεγαλοπόλεις. Γνώριζε ὅτι ὅποιος κατέχει τήν Κόρινθο κατέχει ὅλη τήν Ἑλλάδα. Ἄν ὁ Ἰησοῦς γινόταν γνωστός στόν λιμένα τῆς Κορίνθου, θά ἦταν ἀπλῶς ζήτημα χρόνου ἡ διάδοση τοῦ κηρύγματός του στά νησιά, μέ τά ὅποια εἶχε ἐπικοινωνία ἡ Κόρινθος, ἀλλά καί θά μεταφερόταν ὁ σπόρος τοῦ Εὐαγγελίου στά πέρατα τῆς γῆς, ὅπου ἔφθαναν τά πλοῖα πού προσήγγιζαν στήν Κόρινθο.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη μετέβαινε κανεὶς στὴν Κόρινθο εἴτε διὰ ξηρᾶς εἴτε διὰ θαλάσσης. Τὸ ταξίδι διὰ ξηρᾶς μέσωσ' Ἐλευσίνας καὶ Μεγάρων ἦταν πολὺ ἐπίπονο, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνο λόγῳ τῶν ληστῶν. Συντομότερη, ἀσφαλέστερη, ἀνετότερη καὶ γι' αὐτὸ συνηθέστερη ἦταν ἡ μετάβασις διὰ θαλάσσης. Πρέπει νὰ ὑποθέσουμε ὅτι αὐτὸν τὸν δρόμο διάλεξε καὶ ὁ Παῦλος γιὰ νὰ μεταβῆ στὴν Κόρινθο. Ἐπιβιβάστηκε στό πλοῖο στόν Πειραιᾶ, πέρασε ἀνάμεσα ἀπὸ τὴ Σαλαμίνα καὶ τὴν Αἴγινα καί, ἀκολουθώντας τὴ διαδρομὴ πού καὶ σήμερα ἀκολουθοῦν τὰ πλοῖα ὅταν πλέουν πρὸς τὸν Ἴσθμό, ἀποβιβάστηκε στό ἀνατολικὸ ἐπίγειο τῆς Κορίνθου, τίς Κεγχρεές. Μπροστὰ του ἐκτείνονταν, ὅπως καὶ σήμερα, οἱ ἀμπελώνες τῆς Κορίνθου. Ἐφθασε στὴν πόλιν βαδίζοντας στὴν κατάφυτη κοιλάδα τῶν Ἐξαμιλίων. Διέσχισε τὸ ἱερό ἄλσος τοῦ Ποσειδῶνα, ἀνέβηκε ἓνα ὀμαλὸ ὕψωμα, διάβηκε τὴ γέφυρα τοῦ ποταμοῦ Λεύκου καὶ περνώντας ἀπὸ τὸ προάστειο Κράνειον εἰσῆλθε στὴν πόλιν.

Καθὼς συνάγεται ἀπὸ τὴν Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴ, ἡ ψυχικὴ διάθεσις τοῦ νεοαφιχθέντος κάθε ἄλλο παρά καλὴ ἦταν.

Στὴν Κόρινθο ἔφθασε, ὅπως ὁμολογεῖ στὴν ἴδια ἐπιστολὴ, «ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμῳ πολλῶ» (Α' Κορ. 2, 3).

Στὴν Ἀθήνα εἶχε ἐπιχειρήσει νὰ ἐντυπωσιάσει τοὺς «σοφοὺς» Ἀθηναίους μὲ καλὰ προετοιμασμένο λόγο, μὲ ἀναφορὰς σὲ συγγραφεῖς καὶ μὲ τσιτάτα, μὲ τορνευμένους λόγους καὶ μὲ ρητορεῖες. Ἀλλὰ ἀπέτυχε νὰ «ἐντυπωσιάσει» τοὺς καυχωμένους γιὰ τὴ σοφία τους Ἀθηναίους. Ἔτσι, πῆρε τὸ μάθημά του. Στὴν Κόρινθο, ἐπέλεξε νὰ μιλήσει κατ' εὐθείαν γιὰ τὸν σταυρωμένο Ἰησοῦ Χριστό, χωρὶς ψιμύθια καὶ περιστροφές (2, 1 κ. ἔ. 1,17-25).

Οἱ πρῶτοι μὲ τοὺς ὁποίους γνωρίστηκε ἐδῶ ἦταν τὸ ζεῦγος τῶν ὁμοεθνῶν καὶ ὁμοτέχνων του, τῶν σκηνοποιῶν Ἀκύλα καὶ Πρίσκιλλας. Πιθανότατα ἦταν ἤδη χριστιανοὶ ὅταν γνωρίστηκαν μὲ τὸν Παῦλο, ἔχοντας προσέλθει στόν Χριστιανισμό στὴ Ρώμη. Ὁ Ἀκύλας καταγόταν ἀπὸ τὸν Πόντο καὶ εἶχε ἐγκατασταθεῖ στὴ Ρώμη. Πιθανῶς ἐκεῖ γνώρισε καὶ νυμφεύτηκε τὴν Πρίσκιλλα ἢ Πρίσκα, γυναίκα δυναμικὴ καὶ δραστήρια, πού βοήθησε πολὺ τὸν Παῦλο στό ἔργο του.

Τὸ 49 ἢ τὸ 50 μ.Χ., τὸ ζευγάρι ἐγκατελείπει τὴν αἰώνια πόλιν μαζί μὲ

τούς λοιπούς Ἰουδαίους, κατόπιν διαταγῆς τοῦ αὐτοκράτορα Κλαυδίου, ὁ ὁποῖος προέβη στήν ἐνέργεια αὐτή, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ Σουετώνιος, ἐξ αἰτίας κάποιου Χρήστου (Chrestus). Βεβαίως ἐννοεῖ τόν Χριστό, ὁ ὁποῖος ἦταν «σημεῖον ἀντιλεγόμενον» μεταξύ τῶν Ἰουδαίων τῆς Ρώμης. Τό διάταγμα σύντομα ἀνεκλήθη, ὁ Ἀκύλας καί ἡ Πρίσκιλλα ὅμως δέν ἐπέστρεψαν στή Ρώμη.

Οἱ ἰδιαίτερα στενές σχέσεις τους μέ τόν εὐπαίδευτο Φαρισαῖο Παῦλο καί τόν λόγιο Ἀπολλῶ, τόν ὁποῖο καί κατήχησαν ἀκριβέστερα στή χριστιανική πίστη, ἐπιτρέπουν τήν ὑπόθεση ὅτι ἦταν μορφωμένοι. Φαίνεται ὅτι εἶχαν καί οἰκονομική ἄνεση, διότι, τήν ἐποχή ἐκείνη, ἡ τέχνη τοῦ σκηνοποιοῦ ἦταν λίαν ἐπικερδής, ἐφ' ὅσον οἱ ταξιδεύοντες συνήθως ἔπαιρναν μαζί τους, ὡς ἀπαραίτητο ἐφόδιο, καί τή σκηνή τους, ὅπως ἐμεῖς σήμερα τή βαλίτσα μας.

Ὁ Παῦλος ἐγκαταστάθηκε στό σπίτι τοῦ Ἀκύλα καί τῆς Πρίσκιλλας καί ἐργαζόταν μαζί τους ὡς σκηνοποιός, γιά νά εἶναι οἰκονομικά αὐτάρκης καί νά μήν ἐπιβαρύνει κανέναν. Ἐχοντας κοινή τήν τέχνη, τήν καταγωγή, τή θρησκεία καί ἴσως τήν παιδεία, συνδέθηκαν οἱ τρεῖς τόσο στενά, ὥστε, ὅταν μετά ἀπό παραμονή ἐνάμισυ ἔτους ἀναχώρησε ὁ Παῦλος γιά τήν Ἔφεσο, οἱ δύο συμπατριῶτες του τόν ἀκολούθησαν.

Αὐτό τό ἐνάμισυ ἔτος, πλῆθος Κορινθίων γίνονται χριστιανοί, μεταξύ αὐτῶν καί πολλοί ἐπιφανεῖς. Πρῶτος ὁ Στεφανᾶς μέ ὅλη τήν οἰκογένειά του. Ἀκολουθοῦν ὁ Φορτουνᾶτος, ὁ Ἀχαιικός, ὁ Ρωμαῖος προσήλυτος Τίτιος Ἰουστός. Ἐπίσης ὁ ταμίας τοῦ δήμου Γάιος (Ρωμ. 16, 23), ὁ Ἐραστος, ὁ Ἰουδαῖος νομικός Ζηνᾶς, ἡ πλούσια χήρα Χλόη. Ἀπό τή μεσαία τάξη, ὁ μετέπειτα γραμματέας τοῦ Παύλου Τέρτιος, ὁ Κουάρτος καί ἄλλοι. Καί πλῆθος ἀπό τήν κατώτερη τάξη, τούς ἀπελευθέρους καί τούς δούλους. Ἡ ἐκκλησία καθημερινά αὐξάνεται καί κραταιώνεται. Ὁ Παῦλος τήν ὀργανώνει, ὥστε νά γίνονται τά «πάντα εὐσχημόνως καί κατά τάξιν» (Α' Κορ. 14, 40).

Οἱ Ἰουδαῖοι, πού μηχανεύονταν τρόπους νά πλήξουν τόν Παῦλο, νόμισαν ὅτι βρῆκαν τήν εὐκαιρία πού ζητοῦσαν, ὅταν ἔφθασε στήν Κόρινθο ὡς ἀνθύπατος ὁ Γαλλίων. Αὐτός ἦταν μεγαλύτερος ἀδελφός τοῦ φιλοσόφου Σενέκα, ὁ ὁποῖος σέ ἕνα ἀπό τά συγγράμματά του τόν

ονομάζει άνδρα ήπιότατο καί ειρηνικότατο. Ήταν ευγενικός, ήρεμος, γλυκός, ευφύεστατος καί διπλωματικότατος. Όσοι έρχονταν σέ επαφή μαζί του γοητεύονταν από τήν ισχυρή άκτινοβολία τής προσωπικότητάς του.

Αυτόν τόν άνθρωπο σκέφθηκαν οί Ίουδαίοι νά χρησιμοποιήσουν γιά τήν πραγματοποίηση τών σχεδίων τους γιά τήν έξόντωση του Παύλου. Όταν όμως έστησαν τόν απόστολο ένώπιόν του, μέ τήν κατηγορία ότι διδάσκει παράνομη θρησκεία, κατάλαβαν ότι ό Γαλλίων δέν ήταν ό άνθρωπος πού χρειάζονταν. Διότι άμέσως, πρίν άκόμη άπολογηθεί ό Παύλος, εκείνος άπέρριψε τήν κατηγορία, μέ τό σκεπτικό ότι ή ύπόθεση ήταν έσωτερικό ζήτημα τών Ίουδαίων, τούς όποίους άπέπεμψε. Ό όχλος, υπό τό βλέμμα του Γαλλίωνα πού παρακολουθούσε άτάραχος καί χωρίς νά έπεμβαίνει, ξέσπασε στόν άρχισυνάγωγο Σωσθένη, χτυπώντας τον μπροστά στό διακαστήριο. Ό Σωσθένης έγινε άργότερα καί αυτός Χριστιανός.

Άλλη αντίδραση τών Ίουδαίων μετά τό έπεισόδιο αυτό δέν αναφέρεται. Μικρότερες προστριβές άσφαλώς θά υπήρξαν, ό Παύλος όμως ήταν συνηθισμένος σέ αυτά. Συνέχισε τήν εργασία του, τήν όποία μάλιστα έπεξέτεινε στή γύρω περιοχή, όπως μαρτυρεί ή ίδρυση έκκλησίας στίς Κεγχρεές. Στήν έκκλησία αυτή σημαίνον στέλεχος άνεδείχθη ή διακόνισσα Φοίβη.

Λίγες εβδομάδες μετά τό έπεισόδιο μέ τόν Γαλλίωνα, τό καλοκαίρι του 51 μ.Χ., ό Παύλος άναχωρεί γιά τήν Έφεσο, άφοϋ είχε ιδρύσει στήν Κόρινθο μία από τίς πολυπληθέστερες έκκλησίες. Καί ύστερα από τήν άναχώρησή του ό απόστολος δέν έπαψε νά ενδιαφέρεται γιά τά προβλήματα τής έκκλησίας αυτής, όπως δείχνουν οί τουλάχιστον 3 ή 4 έπιστολές πού έστειλε στους Κορινθίους, από τίς όποιες σώζονται οί δύο.

Ύστερα από έξι καί πλέον έτη, τόν χειμώνα του 57, έπισκέπτεται καί πάλι τήν Κόρινθο ό Παύλος κατά τήν τρίτη περιόδειά του, καί μένει στό σπίτι του Γαΐου. Από εκεί γράφει τήν πρός Ρωμαίους έπιστολή του. Κατά τήν άναχώρησή του έξυφαίνεται συνωμοσία κατά τής ζωής του, τήν όποία πληροφορείται ό Παύλος καί άναγκάζεται νά τροποποιήσει τό δρομολόγιό του.

Ἄν κρίνουμε ἀπό τὰ ὅσα διαλαμβάνει ὁ πάπας τῆς Ρώμης Κλήμης στήν ἐπιστολή του πρὸς τοὺς Κορινθίους, πού ἔγραψε περίπου σαράντα χρόνια ἀργότερα, θά πρέπει ὀρισμένα ἀπό τὰ τρωτά τῶν χριστιανῶν τῆς Κορίνθου, τὰ ὁποῖα καί προκάλεσαν τή συγγραφή τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου, νά μὴν εἶχαν ἔως τότε ἐξελειφθεῖ. Ἀπό τὴν ἄλλη πλευρά ὅμως, ἀπό τὴν ἴδια ἐπιστολή συμπεραίνεται ὅτι ἡ ἐκκλησία τῆς Κορίνθου ὡς σύνολο βρισκόταν σέ μεγάλη ἀκμή.

Ἡ παλαιὰ Κόρινθος κατεστράφη ἀπὸ σεισμό τὸ 1858 καί ξαναχτίστηκε στή σημερινή παραθαλάσσια θέση. Ἐκεῖ ὅπου βρισκόταν ἡ παλαιὰ πόλη ἀπέμεινε σήμερα ἓνα μικρὸ χωριό. Στὴν ἐρειπωμένη ἀρχαία πόλη μπορεῖ νά δεῖ κανεὶς, μεταξύ ἄλλων, τὴν ἐπιγραφή τῆς συναγωγῆς γιὰ τὴν ὁποία μιλήσαμε, τὸ «βῆμα» τοῦ Γαλλίωνος, τὸ δικαστήριο δηλαδή, στὸ ὁποῖο προσήχθη ὁ Παῦλος γιὰ νά δικαστεῖ ἀπὸ τὸν Γαλλίωνα, τὴν ἀγορά καὶ ἄλλα.

Τὴ σύντομη αὐτὴ ἐπίσκεψή μας στὴν Κόρινθο τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀποστόλου Παύλου νομίζω ὅτι μπορούμε νά τὴν κατακλείσουμε μὲ μία διαπίστωση: Στὸν ἑλληνικὸ χῶρο, στὸν χῶρο ὅπου ἔδρασε ὁ ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν, δέν ὑπάρχει ἄλλη πόλη, στὴν ὁποία νά ἔμεινε τόσο μεγάλο διάστημα, δέν ὑπάρχει ἄλλη πόλη, τὴν ὁποία νά ἀγάπησε περισσότερο, δέν ὑπάρχει ἄλλη πόλη, πού ὁ σπόρος πού ἔσπειρε νά ἀπέδωσε τόσους καρπούς. Γι' αὐτὸ δικαίως οἱ σημερινοὶ Κορινθιοί, πού ἔχουν τὸ ἱερό προνόμιο νά κατοικοῦν στὰ χῶματα πού βάδισε, ἐργάστηκε καὶ ἐπότισε μὲ τὸν ἰδρῶτα του ὁ μέγας Ἀπόστολος, αὐτοὶ, πού ἔχουν τὸ προνόμιο νά φέρουν ἓνα ὄνομα πού συνδέθηκε μὲ δύο ἐπιστολές τοῦ ἀποστόλου Παύλου πού διαβάζονται καὶ διαβάστηκαν ἀπὸ δισεκατομμύρια ἀνθρώπων ἐπὶ δύο χιλιάδες χρόνια, δικαίως, λέγω, οἱ σημερινοὶ Κορινθιοὶ καυχῶνται γιὰ τὴν τιμὴ, καὶ τιμοῦν παντοιοτρόπως –καὶ ὄχι μόνον μὲ τὸν περικαλλῆ καὶ μεγαλοπρεπῆ ναὸν τοῦ μεγάλου ἁγίου τους. Στὸ πλαίσιο αὐτὸ ἐντάσσεται καὶ ἡ ἀξιέπαινη πρωτοβουλία τοῦ Δήμου τῶν Κορινθίων, μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου καὶ τοὺς ἀτρύτους κόπους τόσων ἐπιστημόνων, ὑπὸ τὴν καθοδήγηση τοῦ ἀγαπητοῦ συναδέλφου κ. Στέλιου Παπαδό-

πουλου, νά τιμήσουν τόν τιμήσαντα τήν πόλη τους μεγάλο απόστολο μέ τό παρόν συνέδριο.

Ο όμιλῶν, ό όποϊος εύχαρίστως άνεδέχθη τήν έντολή νά έκφωνήσει τόν είσαγωγικό τής παρούσης συνάξεως λόγο, έκφράζει τά θερμά συγχαρητήρια πρός όλους όσοι είχαν τήν πρωτοβουλία καί πρός όλους όσοι άνέλαβαν τό βάρος τής διοργανώσεως τοῦ άρξαμένου συνεδρίου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Α' ΤΟΜΟΥ

<i>ΠΡΟΛΟΓΟΣ</i>	13
<i>PROLOGUE</i>	19
<i>ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ - THE PROGRAM OF THE CONFERENCE</i>	25
<i>A' ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ - GREETINGS</i>	
Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Έλλάδος κυρός Χριστόδουλος (†).....	49
Μητροπολίτης Κορίνθου, Σικυώνος, Ζεμενοῦ, Ταρσοῦ καί Πολυφέγγους κ. Διονύσιος	55
Νομάρχης Κορινθίας κ. Νικόλαος Ταγαράς	59
Δήμαρχος Κορίνθου κ. Ἀλέξανδρος Πνευματικός, Πρόεδρος του Συνεδρίου.....	61
<i>B' ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ - INTRODUCTORY SPEECHES</i>	
Γαλιθη Γεωργίου, Ἡ Κόρινθος τήν ἐποχή τοῦ ἀποστόλου Παύλου.....	65
Μικρογιαννάκη Εμμανουήλ, Ἡ Κόρινθος ὡς πολλαπλούς κόμβος	75

Μπελέζου Κωνσταντίνου Ί., <i>Εισαγωγικά στό βίο του άποστόλου Παύλου: Σταθμοί τής πορείας του μέ βάση τήν αφήγησή των Πράξεων</i>	81
Παπαδόπουλου Στυλιανού Γ., <i>Ο Παῦλος τών Έθνών: Σφαιρική άναφορά</i>	91
Γ' ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ (κατ' άλφαβητική σειρά τών Εισηγητών) – PAPERS (Alphabetical)	
Άντωνοπούλου Άθανασίου / Τερέζη Χρήστου, <i>Διάλογος βιβλικής και φιλοσοφικής έρμηνείας: Άποστόλου Παύλου Α' προς Κορινθίους και Άριστοτέλους Πολιτικά</i>	129
von Arx Urs, <i>Gibt Paulus in 1 Kor 7 eine Interpretation von Gal 3,28? Zugleich ein Beitrag zur relativen Chronologie der Paulusbriefe</i>	193
Ατματζίδη Χαραλάμπου, <i>Ο άπόστολος Παῦλος και το ζήτημα της δουλείας (Α' Κορ 7,20-21)</i>	223
Balla Peter, <i>“From glory to glory” – Paul’s use of the Old Testament in 2 Corinthians 3</i>	265
Βασιλειάδη Πέτρου, <i>Σύγχρονες προσεγγίσεις της παύλειας θεολογίας</i>	281
Baumert Norbert, <i>Eine Lanze für die Korinther – oder eine Ehrenrettung</i>	303
Bieringer Reimund, <i>Dying and Being Raised For: Shifts in the Meaning of ύπερ in 2 Corinthians 5:14-15</i>	311
de Boer Martinus, <i>The Deniers of the Resurrection of the Dead and their Social Status in Roman Corinth</i>	329
Breytenbach Cilliers, <i>Explaining the foolishness of the cross (1 Cor 1:18): New material on the origin of Paul’s metaphors on the death of Christ</i>	347

Γαλάνη Ιωάννου Λ., <i>Η αθλητική ορολογία του Αποστόλου Παύλου στην πρώτη προς Κορινθίους επιστολή</i>	357
Caragounis Chrys C., <i>A House Church in Corinth? An Inquiry into the Structure of Early Corinthian Christianity</i>	365
Γιοκαρίνη Κωνσταντίνου Ν., <i>Έπιδράσεις τών πρός Κορινθίους ἐπιστολών τοῦ Παύλου γιά τή θέση καί τό ρόλο τῆς γυναίκα στή σύγχρονη Ἐκκλησία</i>	419
Γκουτζιούδη Μόσχου, <i>Η συνδρομή της τοπογραφίας και της αρχαιολογικής μαρτυρίας στην κατανόηση του χώρου δράσης των χριστιανών της Κορίνθου</i>	443
Collins Raymond F., <i>Paul's Imagination at Work. How the Apostle Refers to Himself in the Epistles to the Corinthians</i>	465
Dafni Evangelia G., <i>1 Korinther 13,12 und das Alte Testament</i>	475
Δεσπότη Ἀθανασίου, <i>Περί δικαίωσεως διδασκαλία στήν Α΄ Κορ.</i> ;	491
Δεσπότη Σωτηρίου, <i>Β΄ Κορ. 3,18: Το «ἡμεῖς» ως κλείδα κατανόησης του «κατοπτριζόμενοι» και «μεταμορφούμεθα»</i>	505
Dimitrov Ivan, <i>Ὁ νέος Παῦλος τῶν νέων Κορίνθιων: Ἀπόψεις τοῦ Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας γιά τό ἰσαποστολικό ἔργο τοῦ Ἁγίου Κλήμεντος Ἀχρίδος στους Βουλγάρους</i>	529
Ebner Martin, <i>Soziale und religiöse Grenzüberschreitung in der Gemeinde von Korinth nach Apg 18,1-18: Ein lukanisches Genrebild</i>	535
Frey Jörg, <i>Rechtfertigungstheologie im Ersten Korintherbrief</i>	549
Ζάρρα Κωνσταντίνου Θ., <i>«Ἄνθρωπος χοϊκός και Ἄνθρωπος ουράνιος»: Μια Ιουδαϊκή ανάγνωση του Α΄ Κορ 15,45-49</i>	587
Ζήση Θεοδώρου, <i>Τό 7ο κεφάλαιο τῆς Α΄ πρός Κορινθίους ἐπιστολῆς ἐρμηνευόμενο ἀπό τόν ἅγιο Ἰωάννη Χρυσόστομο</i>	603

Hartman Lars, <i>Two Early Readings of First Corinthians: Clement of Rome and Third Corinthians</i>	613
Hofius Otfried, <i>Ἡ ἀνάσταση τῶν νεκρῶν ὡς γεγονός σωτηρίας. Σκέψεις στό 15ο κεφάλαιο τῆς Α' πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῆς</i>	623
Hooker Morna D., <i>Conformity to Christ</i>	643
Ἰωαννίδη Θωμᾶ Ἄντ., <i>Ἀταξίες κατὰ τὴν τέλεση τοῦ Κυριακοῦ Δείπνου στὴν πρώτη Ἐκκλησία τῆς Κορίνθου. Κοινωνιολογικὲς καὶ λειτουργικὲς προεκτάσεις</i>	651
Ἰωαννίδη Νικολάου Χ., <i>Τὰ Ἔσχατα στίς Α' καὶ Β' πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολές τοῦ ἀποστόλου Παύλου κατὰ τὸν Εὐθύμιο Ζιγαβηνό</i>	683
Ἰωαννίδη Φωτίου, <i>Τα Ὑπομνήματα του Ἀμβροσιαστή στις δύο προς Κορινθίους ἐπιστολές του Ἀπ. Παύλου</i>	735

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Β' ΤΟΜΟΥ

Καϊμάκη Δημητρίου, <i>Β' Κορ. 12,2-4 και ο ουράνιος κόσμος στην ιουδαϊκή αποκαλυπτική γραμματεία</i>	9
Καραβιδοπούλου Ίωάννου, <i>Εἶδωλο καὶ εἰκόνα. Ὁ θρησκευτικός πλουραλισμός τῆς Κορίνθου καὶ τὸ ἱεραποστολικὸ κήρυγμα τοῦ ἀποστόλου Παύλου</i>	21
Καρακόλη Χρήστου, <i>Ὁ ξυλοδαρμός τοῦ ἀρχισυναγώγου Σωσθένους (Πρ. 18,17). Ἡ σημασία μιᾶς ἀφηγηματικῆς λεπτομέρειας</i>	35
Καραμανίδου Ἄννας, <i>Ἑρμηνευτικές συμβολές τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου στίς δύο πρὸς Κορινθίους ἐπιστολές</i>	59
Khalil Jack, <i>Ἡ ἐννοια τῆς «καινῆς κτίσεως» στο στίχο Β' Κορ 5:17</i>	75
Κόλτσιου-Νικήτα Ἄννας, <i>Οἱ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολές καὶ ἡ φιλενωτικὴ Γραμματεία του 14ου αἰῶνα: Ἡ περίπτωση τοῦ Δημητρίου Κυδώνη</i>	89
Konradt Matthias, <i>Freiheit und Ethik im 1Kor. Eine Skizze</i>	107
Κουτσούρη Δημητρίου, <i>Ἡ χρήση τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ ἀποστόλου Παύλου πρὸς Κορινθίους στό ἔργο τοῦ Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως</i>	123
Κρικῶνη Χρήστου, <i>Ἡ συμπαράσταση τῆς κοινότητος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης στήν Ἐκκλησία τῆς Κορίνθου πρὸς διευθέτηση (μιᾶς) ἔριδος</i>	141

Lambrecht Jan, « <i>For whenever I am weak, then I am strong</i> » (2 Cor 12:10b)	161
Λάμπρου Σουλτάνας, <i>Τό χωρίο Α' Κορ. 3,12-15 έρμηνευόμενο από τον Άγιο Μάρκο Έφέσου τόν Εύγενικό (Συζήτηση περί του καθαρτηρίου πυρός)</i>	167
Landmesser Christof, <i>Freiheit in Korinth</i>	193
Lichtenberger Hermann, <i>Der 1. Clemensbrief und die Gemeinde von Korinth</i>	209
Lindemann Andreas, <i>Λόγος und γνώσις. Paulus als "Rhetor" im Zweiten Korintherbrief</i>	219
Lohse Eduard, <i>St. Paul's arrival at Corinth and his first Preaching there – What do we learn from his letters to Corinth about this subject?</i>	253
Longenecker Bruce, <i>Dating the origin of Paul's collection for the saints in Judaea: The Corinthian contribution</i>	263
Luz Ulrich, <i>Die korinthische Gemeindephephetie im Kontext urchristlicher Prophetie</i>	277
Meeks Wayne, <i>What Did Corinth Teach Paul?</i>	295
Moessner David, "And all were baptized into Moses... and the rock was Christ": <i>Moses as 'Typos' of a Faithless Israel in Paul's Warnings of Idolatry to the Church at Corinth (1 Cor. 10:1-22)</i>	303
Μπελέζου Κωνσταντίνου, «Προσευχόμεναι» και «προφητεύουσαι» στην Έκκλησία τής Κορίνθου: Ρητορικο-θεολογική έρμηνευτική προσέγγιση του Α' Κορ. 11,3-16 (Συμβολή στην έρευνα για τή θέση των γυναικων κατά τον άπόστολο Παύλο)	319
Μποζίνη Κωνσταντίνου, <i>Πολιτική Αγάπη: Η έρμηνεία της Α' προς Κορινθίους 13,13 από τον Ιωάννη τον Χρυσόστομο</i>	353

Μποζώνη Γεωργίου, <i>Ο Φιλοσοφικός Προβληματισμός του Άποστόλου Παύλου (Συγκριτική διερεύνηση τῆς πρώτης πρὸς Κορινθίους καὶ τῆς πρὸς Ῥωμαίους πρὸς τὴν Ὀμιλία τοῦ Παύλου στὴν Ἀθήνα)</i>	379
Nanos Mark, <i>Why the "Weak" in 1 Corinthians 8'10 were not Christ-believers</i>	385
Nikolakopoulos Konstantin, <i>Paulus' Rühmen "in den Schwächen". Exegetische Erwägungen zu 2 Kor 12,6-10</i>	405
Οικονόμου Χρήστου, <i>Οι «μερίδες» της Κορίνθου και το πρόβλημα των αντιπάλων του αποστόλου Παύλου στη σύγχρονη έρευνα. Κριτική παρουσίαση</i>	421
Παλάντζα Ἀλεξάνδρας, <i>Ἡ χρήση τῶν ὄρων «προφητεία», «προφητεύειν», «προφήτης» στὴν Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολή τοῦ Ἀποστόλου Παύλου</i>	449
Παπαδημητρίου Κυριακούλας, <i>Ὁ χαιρετισμός τῆς εἰρήνης στίς πρὸς Κορινθίους ἐπιστολές. Συγκριτολογικὴ καὶ πολιτισμικὴ ἀνάλυση τοῦ καινοδιαθηκικοῦ χαιρετισμοῦ</i>	477
Παπαθανασίου Κωνσταντίνου, <i>Τὸ μοτίβο τῆς μοναδικότητας τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ σωτηριολογικὲς προεκτάσεις του κατὰ τὸ Α' Κορ. 8,4-6</i>	497
Παπακώστα-Χριστινάκη Ελένης, <i>Ἡ αγάπη στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ὑπὸ το φως του Α' Κορ. 13</i>	529
Παπαρνάκη Ἀθανασίου, <i>Τὸ «κάλυμμα» τοῦ Νόμου καὶ ὁ «φωτισμός» τοῦ Εὐαγγελίου στὸ Β' Κορ. 3. Πατερικὴ θεώρηση</i>	549
Πασσάκου Δημητρίου, <i>Ἡ «σχετικοποίηση» του αρχέγονου χριστιανικοῦ κηρύγματος ἀπὸ τον Απόστολο Παύλο: Ἀκαδημαϊκὲς ιδεοληψίες και η μαρτυρία των πηγῶν</i>	575
Penna Romano, <i>«Une couronne corruptible et une incorruptible». Un parallélisme négligé entre 1Cor IX,24-27 et Mousonius Rufus VII</i>	585

Pokorný Petr, <i>St. Paul's Corinthian Correspondence and the Earliest Christian Tradition</i>	595
Πονηροῦ Εὐαγγέλου, Ὁ Ἰησοῦς Χριστός καί τό Εὐαγγέλιο στίς δύο πρὸς Κορινθίους ἐπιστολές τοῦ Ἀποστόλου Παύλου	605
Sänger Dieter, <i>Der Beitrag der Korintherbriefe zur Lokalisierung der Adressaten und zur Datierung des Galaterbriefs</i>	619
Σάκκου Στέργιου, Οἱ Ἀνώνυμοι Ἀδελφοί στή Β' πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολή.....	641
Schlosser Jacques, <i>Le règne de Dieu en 1 Co 4,20</i>	657
Schnelle Udo, <i>Korinth und die Entwicklung der paulinischen Eschatologie</i>	669
Seim Turid Karlsen, <i>Paul's Discourse on Desire and Devotion in 1 Corinthians 7</i>	697
Σιδέρη-Παπαδοπούλου Βελουδίας, Ἡ χρήση τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης στίς Α' καί Β' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολές.....	709
Σκιαδαρέση Ἰωάννου, Ἡ προβληματική καί ἡ ἐρμηνεῖα τοῦ Β' Κορ 5,3	723
Thurén Lauri, <i>The Corinthian Heresies Revisited – A rhetorical Perspective to the historical Situation</i>	745
Verheyden Joseph, <i>Talkative Christians and Noisy Pagans in Corinth. "Gongs and Cymbals" in 1 Corinthians 13,1</i>	757
Vos Johan, <i>Zur Auslegung von 1Kor 2,15 in der Reformationszeit</i>	777
Wachtel Klaus, <i>We and the Others: Keywords characterizing the relationship between Christians and pagans in Paul's First Letter to the Corinthians</i>	793
Willis Wendell, <i>The "table of demons": Pagan Sacrifice and Christian Eucharist</i>	799

Winter Bruce W., <i>Identifying the Offering, the Cup and the Table of the 'Demons' in 1 Cor 10:20-21</i>	815
Wolter Michael, <i>Die Ekklesia und der Alltag. Der 1. Korintherbrief als Quelle für die Entstehung der christlichen Ethik</i>	837
Χατζησταματίου Σταματίου, « <i>Ἡ θλίψις ἡμῶν ἢ γενομένη ἐν τῇ Ἀσίᾳ</i> » (Β' Κορ. 1,8): Μια ποιμαντική αποσιώπηση	847
Zeller Dieter, <i>Wogegen verteidigt sich Paulus in 1Kor 9?</i>	859

SAINT PAUL AND CORINTH

INTERNATIONAL
SCHOLARLY CONFERENCE PROCEEDINGS
(Corinth, 23-25 September 2007)

VOLUME I

EDITED BY
Constantine J. Belezos
IN COLLABORATION WITH
Sotirios Despotis and Christos Karakolis

ON BEHALF OF THE SCIENTIFIC
ORGANIZING COMMITTEE
(Chair: Stylianos G. Papadopoulos)

ATHENS 2009

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΗΧ/ΣΗΣ: 08070

ISBN 978-960-453-659-3

9 789604 536597